

KALKINMA PROJELERİ AKADEMİSİ DERNEĞİ

“MERMER KENTİ ADIYAMAN PROJESİ ”

**ADIYAMAN İLİ MERMER SEKTÖRÜ
ARAŞTIRMA RAPORU**

M.Tahir DADAK

Mesut GÜL

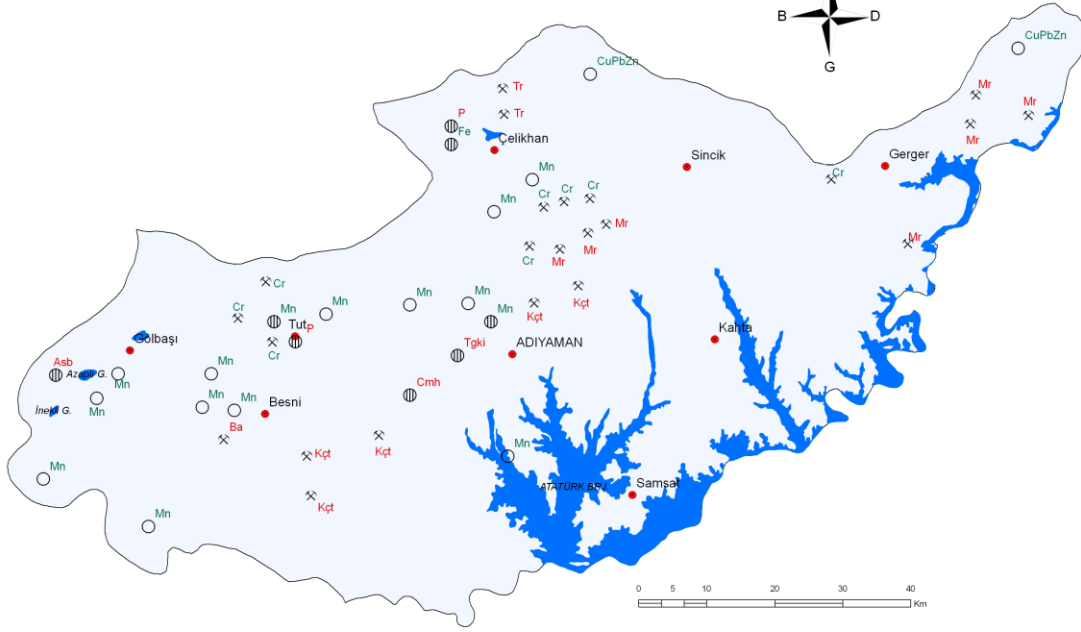
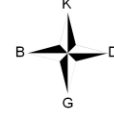
Adıyaman-2012

1

ADİYAMAN İLİ MADEN HARİTASI / MINERAL MAP OF ADIYAMAN

MADEN TETKİK VE ARAŞMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
GENERAL DIRECTORATE OF MINERAL RESEARCH AND EXPLORATION
ANKARA / TÜRKİYE
Genel Müdür / General Director: Mahmut ÜZER
Basım Hazırlayan / Preparation for printing: Pınar KUMTEPE

AÇIKLAMALAR / EXPLANATIONS

○ ZUHUR / EXPOSURE

▨ YATAK / ORE DEPOSIT

⊗ İŞLETME / MINE

● Yerleşim merkezi
Urban Center

METALLİK MADENLER
METALLIC MINERALS

ENDÜSTRİYEL HAMMADDELER
INDUSTRIAL RAW MATERIALS

Asb Asbest
Asbestos

Ba Barit
Barite

Cmh Çimento Hammaddeleri
Cement Raw Materials

CuPbZn Bakır-Kurşun-Çinko
Copper-Lead-Zinc

Fe Demir
Iron

Mn Mangan
Manganese

Mr Mermer
Marble

P Fosfat
Phosphate

Tgki Tuğla-Kiremit
Brick-Tile Building Stone

Tr Turba
Peat

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ .....

ARAŞTIRMA ÇALIŞMASI YÖNTEMİ.....

I-BÖLÜM

1.MERMER HAKKINDA GENEL BİLGİ

1.1.Mermer Ve Kalkınmadaki Önemi

1.2. Mermer Tanımı ve Sınıflandırılması

1.3. Mermer Çeşitleri

1.4. Mermerin kullanım alanları

2. TÜRKİYE’DE VE DÜNYADA MERMER TİCARETİ VE EKONOMİDEKİ YERİ

2.1 Dünya Mermer Dış Ticareti

2.2 Adıyaman İlinde Mermer Sektörünün Mevcut Durumu

2.3.Adıyaman ilinde çıkan mermer türü /türleri ve kullanım alanları

2.4.Mermerin Adıyaman ili ekonomisindeki yeri

III-ADİYAMAN İLİ MERMER SEKTÖRÜNÜN SWOT ANALİZİ

IV-ADİYAMAN İLİNDE MERMER SEKTÖRÜNÜN BAŞLICA SORUNLARI VE SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNE KATKI SUNACAK ÖNERİLER

V-GENEL SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

II-BÖLÜM

MERMER PAZAR ARAŞTIRMASI

1. DÜNYA İTHALATI

2. DÜNYA İHRACATI

3.TÜRKİYE İHRACATI

4. Türkiye İhracatının Dünya İthalatı İle Karşılaştırılması

4.1.İhracatımızın Arttığı Ülkelerin Değerlendirilmesi

4.2.Dünya İthalatı (Hedef Pazarların Tespiti)

4.3.Dünya İhracatı (Rakip Ülkelerin Tespiti)

4.4.Ürün Bazında Dünya Ticaret Dengesi

4.5. Rakiplerimizin Hedef Pazarlardaki İhracat Tabloları

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

KAYNAKÇA

GİRİŞ

Dünyanın en eski yerleşimlerinden birisi olan Adıyaman İli Güneydoğu Toroslar'ın eteklerinden Fırat Nehri'ne kadar uzanan platolara yayılmış olup, yüzölçümü: 7.614 kilometrekaredir. Adıyaman İl Nüfusu ise 593.931 olup ildeki nüfusun büyük bir kesimi ticaret, tarım ve sanayi kesiminde çalışmaktadır(ADNKS-2011).

Adıyaman ili, mevcut varlık ve değerleri ile bir turizm kenti özelliğini taşımaktadır. Farklı kültürleri içinde barındıran kentin geçmişi ilk insanların olduğu dönemlere kadar uzanmaktadır. Birçok medeniyete ev sahipliği yapan Adıyaman ili, dünyadaki en eski yerleşimler arasında yer almaktadır. Bu medeniyetler arasında yer alan Kommegene Krallığı'na ait kalıntılar Nemrut Dağı'nda yer almaktadır. İlde mevcut olan birçok tarihsel ve kültürel yapı özellikleri itibariyle Adıyaman İli'nin turizm kenti olması için yeterlilik arz etmektedir.

İldeki sektörler ve gelişim durumlarına bakıldığında tekstil sanayi ilk sırada yer almakta ve bunu gıda sanayi takip etmektedir. Turizm, ilde önemli olan bir diğer önemli sektördür (Adıyaman İl Çevre Durum Raporu). Tekstil ve hazır giyim sektöründe yaklaşık olarak 5.000 kişiye istihdam olanağı sağlanmaktadır. İlde tekstilin gelişmesindeki temel faktörler arasında geçmişteki teşvik yasalarının avantajlarından etkin olarak yararlanılması ve bu alanda kümelenme çalışmasının gerçekleştirilmesinin büyük bir etkisi olmuştur.

İldeki işgücüne katılma oranı % 40,8 olup bu durum, Türkiye ortalaması olan % 48,8 oranının oldukça altında yer almaktadır (Türkiye sıralaması 74). Adıyaman İli'ndeki istihdam oranı ise % 36,6 olup bu rakam da yine Türkiye ortalaması olan % 43 rakamının altındadır (Türkiye sıralaması 72).

İlin sosyo-ekonomik gelişme endekslerine (SEGE) bakıldığı zaman yıllara göre bir gelişmeden söz etmek mümkün olamamaktadır. 2003 yılında yapılan sosyo-ekonomik gelişme endeksine göre 65.sırada olan Adıyaman ili 2011 yılında bir sıra daha gerileyerek 66. sırada yer almıştır.

İlin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerine bakıldığında; kente kalkınma alanında gelişmeden ziyade bir gerileme söz konusudur. Ancak, ilin doğal kaynaklarına bakıldığı zaman ciddi anlamda bir potansiyelden bahsetmek mümkündür. Maalesef bu kalkınmaya sirayet etmemektedir.

İlde 209 petrol kuyusunun bulunması (günlük 8.713 varil).¹ ve bu kuyuların Türkiye'deki ham petrol üretiminin yaklaşık % 20'sine karşılık gelmesi, ildeki yer altı kaynakların zenginliğinin önemli göstergelerindendir.

---

¹ TPAO Adıyaman Bölge Müdürlüğü'nün 02.04.2012 tarih ve B.15.2.TPA.01.03.04.00/666 sayılı yazısı)

Ayrıca, yine ilde önemli düzeyde bakır, manganez ve fosfat madenlerinin bulunması da ilin yer altı kaynaklarının zenginliği açısından önem taşımaktadır.

Özellikle, 2008 yılından sonra ise Adıyaman İli'nin ekonomisinde önemli bir gelişme meydana gelmiş olup, mermer rezervlerinin faaliyete geçişi ile birlikte kentte önemli bir ekonomik değer potansiyeli oluşmaya başlamıştır. Ancak, mermer sektörünün önemi ve değerinin yeterince anlaşıldığı ve buna yönelik gelişme planlarının yapıldığından bahsetmek mümkün değildir. Mevcut durumda ildeki mermer sektörünün gelişimi, tamamen yatırımcıların kendi çabaları ve girişimleri ile gerçekleşmektedir. İldeki mermer sektörünün ilin kalkınmasına yeterince katkı sağlaması için bu alanda sistematik çalışmalara gereksinim bulunmaktadır. Bu gerçekleştirdiğimiz çalışma sektöre ilişkin durum ve önerilerin sunulması anlamında da ilk olma özelliğini taşımaktadır.

2006 yılında kurulan Adıyaman Üniversitesi mevcut durumda 10 fakülte, 8 meslek yüksek okulu, 3 enstitü, 1 konservatuvarı ve yaklaşık 10.000 öğrenci ile ilin kültür, sanat ve ekonomisine ciddi katkı sunabilecek potansiyel taşımaktadır.

Üniversitenin ilde hızlı bir şekilde önem kazanmaya başlayan mermer sektörünün gelişmesine katkı sağlayacak faaliyetleri gerçekleştirmesi, ve ilgili bölümlerin açılması, sektörün yerelde Adıyaman ilinin, genelde ise ülke ekonomisine sağlayacağı katkının artmasında önemli bir rol oynayabilecek potansiyeldedir.

ARAŞTIRMA ÇALIŞMASI YÖNTEMİ

Adıyaman'da mermer sektörü, giderek önem kazanmaya başlamış olup kısa süre içerisinde ildeki en önemli sektör olmaya başlamıştır. Sektörün yeni olması nedeniyle Adıyaman'da mermer sektörüne özgü yapılan araştırma çalışmaları yok denecek kadar azdır.

Gerçekleştirilmiş olduğumuz ilde mermer sektörüne ilişkin gerçekleştirilen ilk çalışmalardan birisi olma özelliğini taşımaktadır.

İpekyolu Kalkınma Ajansı tarafından “Doğrudan Faaliyet Desteği” kapsamında desteklenen bu projenin amacı; Adıyaman’ın kalkınması için kritik öneme sahip “mermer”in üretim, işleme ve pazar bulma süreçlerine ilişkin mevcut durum ve sorunların ortaya konulup bunun üzerinden önermeler geliştirilmesi, bunun sonucunda ise ilimizde mermer sektörünün gelişimine katkı sunulmasıdır.

Araştırma çalışması kapsamında hazırlanan formlar rehberliğinde, faaliyette olan ve henüz üretime başlamamış olan sektör temsilcileri ile “Derinlemesine Görüşmeler” gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca, yine sektör temsilcilerinin katılımının sağlandığı iki aşamalı bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

1. aşamada Adıyaman’da mermer sektörünün durum, sorun ve önerileri,
2. aşamada ise SWOT Analizi çalışması gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmaların yanı sıra sektöre ilişkin çeşitli dokümanlar incelenerek, Adıyaman İli özeli mermer sektörü için çıkarsamalar yapılmıştır. Araştırma çalışması sırasında karşılaştığımız en önemli güçlük Adıyaman’a özel rezervlere ilişkin verilerin olmamasıdır. Yine, Adıyaman’ın mermer sektörünün oldukça yeni olması nedeniyle literatür taramalarında Adıyaman Mermeri hakkında bilgilere rastlanılmamasıdır.

Bu araştırma çalışmasında ayrıca, günümüzde mermer sektörü için en önemli konulardan olan pazarlama konusuna ilişkin mevcut verilerden derleme ve değerlendirmeler yapılarak “Mermer Pazar Araştırması” adı altında geniş bir bölüm yer almaktadır. Mermer sektörünün Adıyaman’da söz konusu alanın yeni gelişiyor olması nedeniyle bu çalışmada çeşitli kesimler ile gerçekleştirdiğimiz görüşmeleri de dikkate alarak, sorun alanları ve önerilere de bu raporda özellikle geniş yer vermeye çalıştık.

Bu rapor iki ayrı bölümden oluşmakta olup;

I. Bölümü ve saha çalışmaları, M. Tahir DADAK,

II. Bölüm ise Mesut GÜL tarafından hazırlanmıştır.

Sonuçta ise, elde edilen tüm saha verileri ve literatür taramalarından çıkarsamalar yapılarak rapor nihai hale getirilmiştir. Araştırma çalışması sırasında özellikle desteklerini esirgemeyen ve katkılarını sunan sektör temsilcileri ve çalışanlarına teşekkür ederiz.

1.MERMER HAKKINDA GENEL BİLGİ**1.1.Mermer Ve Kalkınmadaki Önemi**

Kentlerin ve dolayısıyla ülkelerin kalkınmasında hammadde kaynaklarının zenginliği önemli bir yer tutmaktadır. Ekonomiye ilişkin değerlendirmelerde ortak görüş, hammaddenin üretim sanayinde en önemli unsurlar arasında yer almasıdır. Bununla ilişkili olarak zengin yer altı kaynaklarına sahip olan ve bu kaynakları doğru ve etkin bir şekilde kullanan ülkelerin kalkınmalarına ciddi düzeylerde katkı sağladıklarını söylemek mümkündür.

Ülkemizde toplam: 5.137.342.751 m³ (13.9 milyon ton) mermer rezervi mevcuttur (www.mta.gov.tr). Dünya mermer rezervlerinin yaklaşık olarak %36'sının ülkemizde bulunduğu tahmin edilmektedir. Ülkemizde 80'den fazla değişik yapıda ve 120'nin üzerinde değişik renk ve desende mermer rezervi bulunmaktadır. Bu mermerler genellikle dünya pazarlarında kaliteli olarak sınıflandırılan mermer kategorileri arasında yer almaktadırlar.

Rezervler, Ege Bölgesinde % 32, Marmara % 26, İç Anadolu % 11, Doğu Anadolu-Güneydoğu Anadolu, Karadeniz ve Akdeniz Bölge'sinde % 31 olmak üzere bölgesel dağılım göstermektedir².

Şekil-1 Türkiye'nin önemli mermer yatakları haritası (TÜMMER-2006)

---

² Türkiye mermer haritası

1.2. Mermer Tanımı ve Sınıflandırılması

Mermer, günümüzde iki şekilde tanımlanmaktadır. Bunlar mermerin yapı ve kimyasal bileşenlerinin dikkate alınarak tanımlandığı petrografik anlamdaki tanımı (bilimsel tanım) ile günümüzün ticari dünyasındaki tanımıdır.

BİLİMSEL TANIM:

Başkalaşım süreci geçiren ve başkalaşımın izlerini taşıyan kalker dominit gibi karbonat bileşimli kayalara mermer adı verilir³

Farklı bir şekilde ifade etmek istersek, mermeri meydana getiren kireçtaşı kalsit kristallerinden oluşmaktadır ve bu kalsit kristallerinin birbirine iyice kenetlenmesi sonucu mermer meydana gelmektedir. Kireç taşına kıyasla kalsit kristaller arasındaki boşluk sıcaklık ve basınç altında kapatıldığı için mermer daha sert bir taştır.

Gerçek mermer olarak da adlandırılan bu kayalar, yüksek oranlarda kalsiyum karbonat, daha az oranlarda magnezyum karbonat ve değişik metal oksitler içerirler. Saf oldukları zaman yarı saydam ve beyaz renkli olan mermerler daha sonra uğradıkları biçim değişiklikleri ve kimyasal çözünme süreçleri renkli görünüm kazanırlar⁴.

TİCARİ TANIM:

3213 sayılı Maden Kanunu'na göre, ticari standartlara uygun boyutlarda blok verebilen, kesilip parlatılan veya yüzeyi islenebilen ve taş özellikleri kaplama taşı normlarına uygun olan her türden taş ticari dilde mermer olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlamanın içindeki hakiki mermerin yanında iyi parlatılabilen kalker, traverten, kumtaşı gibi tortul; gnays, kuvarsit gibi metamorfik, granit, siyenit, serpartin, andezit, diyabaz, gabro, fanolit, bazalt gibi magmatik taşlar da mermer olarak isimlendirilmektedir.

Günümüzde doğal taş endüstrisinde kesilip parlatılmadan kullanılan taşlar da bulunmaktadır. Bunlar, granit, siyenit gibi plutonitler; bazalt, andezit gibi volkaniklerden oluşabileceği gibi traverten, tüfit ve kumtaşları da bu tanımlamanın içine girebilmektedir. Ticari alanda söz konusu doğal taşlar "peyzaj taşları" olarak da anılmaktadır. Peyzaj amaçlı kullanım için yerinde kesme, doğal ve süreksizliklerden yararlanma ve zayıf patlayıcı maddeler kullanımı yoluyla ocak üretimi yapılır. (İTO, Haziran 2003)

MERMERLERİN SINIFLANDIRILMASI

Mermer olarak kullanılan taşlar, mineralojik ve oluşum şekillerine göre de üç kısımda toplanırlar. Bunlar kökensel olarak;

---

³ (DPT, .Maden Endüstriyel Hammaddeler (Yapı Malzemeleri)., Özel İhtisas Raporu, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara-2001, s: 9)

⁴ (İzmir Ticaret Odası, .Mermercilik Sektörünün Potansiyeli. İzmir, 2002.

- a) Sedimanter Mermerler
- b) Magmatik Mermerler
- c) Metamorfik Mermerlerdir.

1.3. Mermer Çeşitleri

Ülkemiz oldukça zengin mermer çeşitlerine sahiptir. Türkiye, 290 çeşit mermer ile çeşit bakımından dünyada ilk sırada yer almaktadır. Ticari anlamda ise sürekliliğini kanıtlamış 80'nin üzerinde değişik yapıda ve 120'nin üzerinde değişik renk ve desende mermer rezervi bulunmaktadır (Tablo-1). Türkiye'de mevcut olan mermer çeşitleri ile dünya pazarında rekabet edebilecek zenginliğe ve kaliteye sahiptir. Uluslararası piyasada en tanınmış Türkiye'de üretilen mermer çeşitleri: Afyon beyazı, Bilecik pembe, Marmara beyazı, M. Kemalpaşa beyazı, Karacabey siyah, Elazığ vişne, Denizli traverten ve Trakya graniti örnekleri olarak verilebilir.

Bunun dışında, özellikle son yıllarda Adıyaman ilinde çıkan Emprador çeşidi mermerde oldukça rağbet gören çeşitlerdendir. 2007 yılından ilk olarak ruhsat alınmaya başlanan ve işletmeye geçen ocaklardan çıkarılan Emprador çeşidi mermerde kısa sürede gerek iç piyasada gerekse dış piyasada iyi bir yer edinmeye başlamıştır.

Tablo-1).Bazı önemli mermer çeşitleri⁵

MERMER ÇEŞİTLERİ	MERMER ÇEŞİTLERİ	MERMER ÇEŞİTLERİ
Afyon	Diyarbakır Bej	Siyah İnci
Kaplan Postu	Ege Bordo(Muğla)	Gölpazarı Bej
Menekşe	Ege Kahve(Manisa)	Hazar Pembe
Akhisar Beji	Ege Füme	Karacabey Siyahı
Akhisar Siyah	Ege Vişne(İzmir)	Karaburun Bej
Bartın Bej	Efes Güneşi (Balıkesir)	Kırşehir Beyazı
Bilecik Pembe-Gül	Elazığ Vişne	Kırşehir Siyahı
Burdur-Kahverengi-Bej	Elazığ Petrol Yeşili	Kastamonu Eflani

⁵ (ITO, Haziran 2003)

Denizli Pembe	Elazığ Sunta	Kastamonu Bej
Kumru Türü	Osmaniye Vişne	Limon
Leopar	Sazara Sedef	Kavaklıdere
Afrodit	Saracakaya Bej	Teos Yeşil
Salome	Sivas Beji	Teos Ateş
Süpren	Sivrihisar Bej	Toros Siyah
Manyas Beyaz	Söğüt Bej	Toros Bej
Marmara Beyaz	Milas Leylak	Uşak Yeşil
Muğla Beyazı	Sedef	Uşak Beyaz
Muğla Pembesi	Newyork	Vize Pembesi

1.4. Mermerin kullanım alanları

Doğal taşların üretimi, yapılarda ve dekorasyon malzemesi olarak kullanılmaya başlanması ile birlikte artmış ve giderek ekonomik değer taşımaya başlamıştır. İnşaat yatırımlarının giderek artması ise mermer talebi artırmıştır. Doğal taşların kullanımlarının genişlemesiyle birlikte rezervlerin tespiti ve üretimleri de giderek artış göstermiştir.

Doğal taşlar sınıflandırılmasında mermerin yanı sıra granit ve benzeri sert taşlarda yapı ve dekorasyon malzemesi olarak kullanılmaktadır. Ancak açık renk mermerin, ışığı yansıtma ve kapalı mekânlarda serin ortam yaratma özelliği nedeniyle, sıcak iklim bölgelerinde granit ve diğer sert taşların, mermerin yerini alması söz konusu değildir. Mermer, bina içlerindeki kullanımında albenisi, bina dışında kullanımlarında ise dayanıklılığı nedeni ile daha çok ön plana çıkmaktadır.

Özellikle mermerlerin dayanıklılık, estetik özelliklerinin yanı sıra oldukça farklı alanlarda kullanım özelliğinin olması bu taşın ilgiyi arttırmış ve sonuçta mermer dünyada önemli bir doğal taş olarak rağbet görmeye başlamıştır. Mermerden yapılan inşaat malzemelerinin mimar ve dekoratörler tarafından daha fazla tercih edilmesi ve fiyatların diğer malzemelere göre ucuz olması da dünyadaki doğal taş tüketimini artıran diğer bir faktör olmuştur.

Aynı zamanda, mermer üretiminin artışına paralel olarak üretimlerinde kullanılan teknolojiler de giderek gelişim göstermiştir.

Mermer, açılan üretim ocaklarından düzgün geometrik şekilde bloklar halinde çıkarılır. Bu şekilde yarı işlenmiş hale gelen mermer blokları fabrika ve işleme tesislerinde

kesilerek levha (plaka) haline getirilir. Silme ve cilalama işlemi ile parlatılarak, istenilen ölçülerde, yapıların iç ve dış kaplamaları ile süslenmesinde kullanılmak üzere piyasaya sürülmektedir. Ayrıca özel amaçlarla, özel sanat alanları için ocaklardan bloklar üretildiği gibi; mermer aynı zamanda, daha küçük boyutlarda el sanatları dalında işlemek üzere kullanılmaktadır. Bunlara ek olarak, mermer atıklarının da geniş bir kullanım ve değerlendirilme alanı da mevcuttur.

Mermer, genellikle ekonomik durumları daha iyi olan ülkelerde ve ekonomik olarak daha değerli yapılarda daha yaygın kullanılmaktadır.

Milli gelir ve refah düzeyi ile yakından ilişkili olan mermerin, kullanım alanları ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir. ABD ile Almanya dünyada en çok mermer tüketen ülkelerin başında gelmektedir. Ortadoğu ve Uzakdoğu ülkelerinin de son yıllarda mermer tüketimlerinde bir artış olduğu gözlemlenmiştir⁶

Mermerin başlıca kullanım alanlarını aşağıdaki sınıflandırmak mümkündür.

1.4.1 İnşaat Sanayi

İnşaat sektörü her zaman için insanların temel gereksinimleri arasında yer almakta olup dünyanın her yerinde bir süreklilik halinde gelişmekte ve rağbet görmektedir.

Mermerin en yaygın kullanım alanını inşaat sektörü oluşturmaktadır. Mermerin inşaat sektörünün çeşitli alanlarında kullanılıyor olması mermere olan ilgiyi de sürekli arttıran bir faktör olmuştur. Tarihten günümüze kalabilen yapıların çoğunun mermer ile yapıldığı düşünülürse, mermerin dayanıklılığı açısından binalar, camiler, kamu binaları, konutlarda ve otellerde tercih nedeni olmasını sağlamıştır.

Mermer, inşaat sanayinde hem iç kaplamada hem de dış kaplamada kullanılabilme özelliğinden dolayı inşaat sektörünün en gözde malzemesi olmaktadır. Farklı renk ve desende mermerler inşaat sektörünün farklı alanlarında kullanım tercihi olmaktadır.

İnşaat sektöründe yaygın bir kullanım alanı bulan mermer aynı zamanda insan sağlığına zararlı olan ışınları emme özelliğine de sahiptir. Bu özellik, mermerin steril olması gereken alanlarda da tercih edilmesini sağlamaktadır. Yine ev, otel, çeşitli tarihi eserlerin restorasyonunda kullanılan mermer, bu eserlerin kalıcı olmasına da katkıda bulunması özelliğini taşımaktadır.

Mermer, iç kaplama malzemesi olarak zemin, merdiven, hol, şömine, süpürgelik, mutfak tezgâhı, banyo, lavabo ve küvet olarak kullanılmaktadır. İç kaplamada kullanılacak

---

⁶ <http://www.ito.org.tr/Dokuman/Sektor/1-64.pdf>

mermerlerin renk çekiciliği çok önemli olup, değişik türler bir araya getirilmektedir. Bu sektörde kullanılan mermerlerin kullanıldığı yere göre kalınlığı ve boyutları da değişmektedir.

Mermerin iç kaplama malzemesi olarak kullanıldığı yerler, genellikle halka açık olan yerlerdir. Büyük bina blokları, hamamlar, bankalar, istasyonlar ve hava alanları gibi yerler özellikle dekoratif ve estetik özellikleri ile ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla bu alanda kullanılan mermerlerin renk çekiciliği oldukça önemli olup, farklı türler bir araya getirilmekte ve adeta bir sanat eseri ortaya çıkartılmaktadır.

Dünyada yaygın olarak dış kaplamada traverten ve granit, iç kaplamada ise mermer tercih edilmektedir. Mermer, aşınmaya daha az dirençli olması, renk çeşitliliği, kolay montaj yapılması ve yumuşak olması dolayısıyla cilasını uzun süre koruyamamaktadır. Bu özelliklerinden dolayı daha çok iç mekânlarda tercih edilmektedir. Ancak, mermerin dış cephede, granitin ise iç cephede başarılı bir şekilde kullanıldığı alanlar da mevcuttur. Bu konuda dikkat edilecek en önemli husus ise granit ile mermerin aynı işte birlikte kullanılmamasıdır. Granit ve mermerin birlikte kullanılması durumunda bunların fiziksel, kimyasal ve mekanik dengeleri birbirine uymayacak; sonuçta kötü bir görüntü meydana getirme riski yüksek olacaktır.

İnşaat sektöründe kullanılacak mermerde binanın yüksekliği, şekli ve çevredeki diğer binalar ile olan uyumu dikkate alınmalı, renk, ton ve doku uyumu oluşturulmalıdır. Ayrıca, mermer ile yapılmış yapılar, kullanıldığı mermerin cinsine göre bir kişilik kazanmakta, reklam ve prestij aracı olmaktadır. Diğer taraftan, mermerin iç kaplamada kullanılması, bakım onarım giderlerini düşürmekte; bu özellik, mermeri diğer ikame mallar arasında vazgeçilmez kılmaktadır.

Mermerin inşaat sektöründeki kullanım alanları genel olarak irdelendiğinde; farklı alanlarda farklı özelliklerdeki mermer seçiminin titizlikle ve isabetli yapılması önem kazanmaktadır. Kullanım alanına uygun özelliklerde mermer seçiminin yapılması ve insanların beğenisine hitap eden dekoratif özelliklerde olması durumunda kullanıldığı yapı ve alanlara ilave bir değer kazandırmaktadır.

1.4.2 Süs Eşyası Yapımı ve Dekorasyon

Mermer çeşitli makine-ekipmanlar ile işlenebilmesi, doğal renk ve görsel özelliği taşıması özelliği ile çeşitli süs eşyalarında kullanılmaktadır. Başlıca, vazo, satranç taşları, şekerlik, kalemlik, küllük, abajur, isimlik gibi çeşitli hediyelik eşyaların yapımında mermer taşları kullanılmaktadır. Hediyelik eşya yapımında kullanılan mermerlerde farklı tür ve renkler tercih edilmektedir. İç dekorasyon malzemesi olarak ise; masa, sehpa ve çeşitli ev-işyeri mobilyalarında kullanılmaktadır.

Gelişen turizm sektörü ile birlikte yerel değerlerin, motiflerin, mermerden süs eşyası olarak imalatı, katma değeri yüksek bir alt sektör olarak değerlendirilme olanağı mevcuttur.

1.4.3 Heykeltıraşlık

Mermer günümüzde sanat alanında önemli kullanım alanı bulmuştur. Mermerin sanat alanındaki en önemli kullanım alanlarından birisi heykellerin mermerden yapılmasıdır. Özellikle açık alanlarda sergilenen heykellerin mermerden işlenmesi önemli tercihler arasında yer almaktadır. Özellikle sanatın gelişmiş olduğu ülkelerde parklarda, kentin önemli merkezlerinde veya önemli yapıların çevresinde mermerden yapılan heykeller yaygındır. Heykeltıraşlık alanında kullanılan mermerlerde kullanılan bloğun tür ve saydamlığı önem taşımaktadır.

1.4.4 Mezarcılık

Mermerlerin diğer önemli bir kullanım ise mezarlardır. Mermer, mezar taşı, anıtlar, mabetler ve çevreleri için önemli bir yapı malzemesi olarak kullanılmaktadır. Mermerin dış çevrede oldukça dayanıklı bir yapıda olması bu alanda kullanımının yaygınlaşmasında önemli bir etkidir. Yine görsel olarak iyi bir görüntü vermesi tercih edilme sebepleri arasında yer almaktadır.

Mermer ülkemizin yanı sıra islam ülkelerinde ve Japonya'da da oldukça yaygın bir kullanım alanına sahiptir.

Mezar taşı ve mezarcılık ülkeden ülkeye değiştiği gibi kültürden kültüre göre de değişmekte, buna göre de kullanım oranları artıp azalmaktadır. Ülkemizde mezar taşı genellikle beyaz olup, traverten kullanılmakta, nadir olarak renkli taş kullanıldığı durumlarda mevcuttur.

1.4.5 Mermer Artıklarının Kullanım Alanları

Mermer artığı, mermerin ocaktan çıkarılması, ocaktan çıkarılan blok mermerin fabrikada işlenmesi esnasında ortaya çıkan ve mamul mermer üretiminden geriye kalan bütün mermer parça ve tozlarıdır.

Bu artık parçaların şekil ve boyutları; ocaklarda kullanılan madencilik ekipmanlarına, fabrikalarda kesilebilecek blok mermerin büyüklüğüne, fabrikalarda kullanılan kesme makinelerinin özelliklerine ve bunlarla birlikte mermerin yapısında bulunan arızalara bağlı olarak değişim göstermektedir. Mermer artıklarını, ocaklarda ve fabrikalarda oluşan artıklar olarak ikiye ayırabiliriz.

Artıkların ayrıca boyutlarına göre boyutlarına kapaklar, molozlar, paledyenler, tozlar ve Çeşitli özellikteki katraktlar olarak ta sınıflandırmak mümkündür.

Mermer şlamı adı verilen mermer tozu hakkında Afyon'da yapılan bilimsel bir araştırmanın sonucuna göre 80-100 bin m³ civarında mermer işlendiğinde 24 bin m³ mermer çıkartıldığı tespit edilmiştir. % 70 ila 75 oranında işleme kaybı ortaya çıkmaktadır. Bu

rakamlar mermer artıklarının değerlendirilmesini, hem çevresel hem de ekonomik faktörler açısından gerekli kılmaktadır.

Sanayide yaygın olarak mermer tozları kullanılmaktadır. Mermer tozlarının sanayide kullanım alanlarını;

- a) Seramik sanayi
- b) Plastik Sanayi
- c) Çimento Sanayi
- d) Tarım Sanayi
- e) Yem Sanayi
- f) Boya Sanayi
- g) Kâğıt sanayi
- h) Yapı Malzemeleri Sanayi olarak sıralamak mümkündür.

2. TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA MERMER TİCARETİ VE EKONOMİDEKİ YERİ

2.1 Mermer Dış Ticareti

Doğal taşların yapı ve dekorasyon malzemesi olarak kullanılmaya başlaması ve dünya da talebinin giderek artmasıyla doğal taşların üretiminde ve ticaretinde önemli artışlar kaydedilmesini sağlamıştır. Ham mermer blokları ve özelliklede işlenmiş mermer ve granite olan uluslararası talep yüksek giderek artmaktadır. Seçici piyasalar ve kaliteli ürünlerdeki uluslararası rekabet, bu alanda söz sahibi olan İtalya, İspanya, Portekiz ve Yunanistan gibi ülkeler arasında yaşanmaktadır. Özellikle son yıllarda ise bu ülkelerin dışında önemli gelişmeler gösteren Türkiye, Hindistan ve Çin ,’de bu alanda önemli düzeyde söz sahibi olmaya başlayıp bu rekabette yerlerini almaya başlamışlardır. Mermer rezervleri ve varlığının yanı sıra mermerin değerlendirilmesi ve buna yönelik pazarlama stratejileri de büyük önem kazanmaktadır. Dünya mermer ticaretinde Avrupa Birliği ülkelerinin paylarının miktar ve değer olarak yüksek olması bu ülkelerin etkin işleme ve pazarlama sistemlerine sahip olmaları, mevcut kaynaklarını çok iyi şekilde değerlendirmelerinden kaynaklanmaktadır.

Blok mermer satışında Türkiye dünya liderliğini elinde bulundurmaktadır. Türkiye de çıkan doğal taşların % 84’ünü Çin’e satın almaktadır. Çin ise işlenmiş taş sanayinde dünya liderliğini elinde bulundurmaktadır. Dünyadaki en büyük taş ithalatçısı ise ABD’dir. 1985 yılında Maden Kanununun kapsamına alınan mermer sektörü, bu dönemden sonra farklı bir sürece girmiştir. Sektöre yapılan yatırım sayısının artması paralelinde ihracat potansiyelinin artmasına olanak sağlamıştır. Mermer ihracatı her yıl bir önceki yıla göre artarak devam etmiş ve 2006 yılında 1 milyar dolar sınırını geçmiştir. 2007 ve 2008 yıllarında doğal taş ihracatı artış eğilimini devam ettirmiştir. Ancak 2009 yılında, 2008 yılı dünya ekonomik krizi ve buna bağlı olarak inşaat sektöründe yaşanan ciddi duraklamaya bağlı olarak ihracat %12 oranında

azalarak 1,23 milyar dolara gerilemiştir. 2010 yılında sektör ihracatı %21 artarak 1,6 milyar dolara yaklaşmış ve kriz öncesi seviyelerinin üzerine çıkmıştır. 2011 yılında ise doğal taş ihracatı bir önceki yıla göre % 6,6 artarak 1,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 200 farklı ülkeye ihracat yapılan doğal taş ticaretinde Çin, ABD, Irak, Suudi Arabistan ve İngiltere ihracatımızda ilk sıralarda yer alan ülkeler olmuştur.

2.2 Adıyaman'da Mermer Sektörünün Mevcut Durumu

Adıyaman İli'nin jeolojik birimler mermer potansiyeli açısından incelendiğinde, Adıyaman İli'nin kuzeyinde geniş hat boyunca uzanan Midyat grubu kireç taşları (Hoya ve Gaziantep formasyonu) önem arz etmektedir. Ayrıca sınırlı alanda gözlenen Germav formasyonuna ait kireçtaşları azda olsa umut taşıyan jeolojik birimlerden biridir. Üretim yapan ocaklar incelendiğinde, bu litolojilerden daha çok dolomitik seviyeleri işletilmektedir. Dolomitik seviyelerden üretilen mermer ticari olarak "*Emperador*" olarak isimlendirilmektedir Avrupa Satandartı EN 12440A). Küçük kalsit damarlı, koyu kahverengi breşik kireçtaşı olarak tanımlanan emperadorun yaklaşık birim ağırlığı 2.65 gr/cm³'tür.

2009 yılı mermer üretim miktarları açısından Balıkesir 1. Diyarbakır 2. Elazığ ise 3. Sırada yer almaktadır. Adıyaman Türkiye'de 20. sırada yer almaktadır. Adıyaman'da ağırlıklı olarak blok üretimi yapılmaktadır. Sadece 1 işletmenin 4 adet estetik kesim ekipmanına sahip tesisleri mevcuttur. Burada ebatlı (cila vb işlemler yapılmadan) olarak ürün işlenmekte bu haldeki ürünü Diyarbakır'daki fabrikasına gönderen firma, burada katrakta plaka kesimi yaparak satışa sunmaktadır. Bu tesis ürettiği mermerlerin % 25'ini ebatlı olarak işlemekte geri kalan % 75'ini ise ham olarak ihraç etmektedir. Diğer firmaların tamamı ise mermeri ham bloklar halinde satışa sunmaktadır. Üretilen ham blokların büyük kısmının ise Çin'e satışı yapılmaktadır. Üretilen mermer bloklarının en önemli sorunu ise blok homojenliği olarak ortaya çıktığını, çünkü Adıyaman'da üretilen "Emperador" türünün karışık renkli bir ürün olduğu ve araştırma kapsamında incelenen ocakların bazılarında desen açısından homojenliğin olmadığı tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında laboratuvarlarda yapılan tahlillerde Adıyaman'da üretilen emperador mermer türünün fiziko-mekanik özellikleri açısından yeterli koşulları bir kaç durumun dışında sağladığı ve bu durumun işletilen ocaktan ocağa farklılıklar gösterebildiği sonucu ortaya çıkmaktadır⁷.

Adıyaman mermer rezervlerine ilişkin sağlıklı bilgi mevcut değildir. İlgili kurumların rezerv bilgilerine ve çalışmalarına ilişkin kapsamlı olarak ulaşılamamıştır. Adıyaman'ın üretim açısından 20.sırada olduğu belirtilmektedir. Adıyaman için oldukça önem taşımaya başlayan ve ilin ekonomisinde önemli yer tutan mermer rezervlerine ilişkin çalışmanın yapılmamış olması büyük bir eksikliktir. Adıyaman'da en kısa zamanda ilgili kurumlar tarafından mermer rezervine ilişkin çalışmaların gerçekleştirilmelidir. Bu çalışma gerçekleştirildikten sonra ildeki mermer sektörünün gelişmesine ilişkin orta ve uzun vadeli planlamalar yapılması büyük önem taşımaktadır. Mevcut durumda tahminler, rezervlerin

⁷ Adıyaman ilinin mermer potansiyeli araştırması-Yrd.Doç.Dr İsmail DİNÇER (2009)

ancak % 1-2 arasında işletmede olduğu sektörde çalışan firmalar tarafından ifade edilmektedir.

Adıyaman ilindeki mermer sektörünün geçmişinin oldukça yeni olduğunu söylemek mümkündür. 2007 ve 2008 yıllarında sadece birer işletme ruhsat almış, olup 2009 yılında ise 3 ruhsat alınabilmektedir. İşletme ruhsatı alımları özellikle 2010 yılında yoğunlaşmış olup şu an toplamda 24 işletmenin ruhsatları mevcuttur (Tablo-2).

Adıyaman'da mevcut durumda mermer ocağı işletmesi için Gayri Sıhhi Müessese (GSM) ruhsatı alan 42 kişi mevcuttur. Bu işletmelerden 15 tanesi faaliyete olup geri kalan 27 işletme ise ancak diğer bürokratik işlemlerini tamamladıktan sonra ruhsatlandırma işlemlerini tamamlayıp faaliyete geçebilecek durumda olacaklardır.

Adıyaman'da üretilen mermerin yaklaşık olarak % 95'i blok halinde satılmaktadır. Geri kalan % 5'lik kısım ise ocak sahipleri tarafından Diyarbakır veya Elazığ ilindeki kendi işleme tesislerine götürüp blokları ebatlı olarak Kuzey Irak veya Arap ülkelerine satmaktadırlar.

Ocaklardaki mermerin bloklar halinde çıkartılmasında kullanılan makine ve ekipmanlar ile diğer araç-gereçler son sistem teknolojilerden oluşmaktadır. Bilgisayar kumandalı kesim elmas tel ile yapılmakta, mermer kesim makineleri değişen teknoloji ile sürekli yenilenmektedir.

Tablo-2)Adıyaman İli Mermer İşletmeleri Ruhsat Listesi

No	İLÇE	Ruhsat Safhası	MADEN GRUBU	MADEN ADI	RUHSAT SAHİBİ	ADRESİ
1	Çelikhan	İşletme	II-B GRUP	Mermer	DİYARMER MAD.İNŞ.SAN. VE DIŞ TİC.LTD.ŞTİ.	DİYARBAKIR
2	Gölbaşı	İşletme	II-B GRUP	Mermer	VERONA GRANİT MERMER SAN. VE TİC. LTD.ŞTİ.	İSTANBUL
3	Kahta	İşletme	II-B GRUP	Mermer	RO-MER MERMER MAD. SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ	ELAZIĞ
4	Kahta	İşletme	II-B GRUP	Mermer	DÜNYA MAD.VE İNŞ. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.	İSTANBUL
5	Merkez	İşletme	II-B GRUP	Mermer	TERCİH TEKNOLOJİ ÜRÜNLERİ SANAYİ TİC.A.Ş.	MALATYA
6	Merkez	İşletme	II-B GRUP	Mermer	İSİS MAD. YAT. İTH. İHR. PAZ. İNŞ. TAAH. SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	İZMİR
7	Merkez	İşletme	II-B GRUP	Mermer	VEFA MERMER MAD. NAKL. İNŞ. İTH. İHR. SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	DİYARBAKIR
8	Merkez	İşletme	II-B GRUP	Mermer	DİYAR MAD. MÜH. İNŞ. TURİZM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	DİYARBAKIR

9	Merkez	İşletme	II-B GRUP	Mermer	DİCLE MERMER VE İNŞ. SAN. TİC. A. Ş.	DİYARBAKIR
10	Merkez	İşletme	II-B GRUP	Mermer	DİMER MERMER İNŞAAT SAN. VE TİC. A.Ş.	DİYARBAKIR
11	Merkez	İşletme	II-B GRUP	Mermer	ALACAKAYA MER. VE MAD. İŞL. TİC. VE SAN. A.Ş.	ELAZIĞ
12	Merkez	İşletme	II-B GRUP	Mermer	BWR ELEKT. İNŞ. MAD. KUY. TEL. PETR. ÜR. SAN VE TİC. LTD. ŞTİ.	DİYARBAKIR
13	Merkez	İşletme	II-B GRUP	Mermer	DİYAR MAD. MÜH. İNŞ. TURİZM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	DİYARBAKIR
14	Merkez	İşletme	II-B GRUP	Mermer	AZİZ BİLMEZ	İSTANBUL
15	Merkez	İşletme	II-B GRUP	Mermer	DİYAR MAD. MÜH. İNŞ. TURİZM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	DİYARBAKIR
16	Merkez	İşletme	II-B GRUP	Mermer	MEYA MAD. VE MER. PAZ. SAN VE TİC A.Ş.	İSTANBUL
17	Merkez	İşletme	II-B GRUP	Mermer	TERCİH TEKNOLOJİ ÜRÜNLERİ SANAYİ TİC.A.Ş.	MALATYA
18	Merkez	İşletme	II-B GRUP	Mermer	GÜR-MER MAD. TAŞ. İNŞ. SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	ADİYAMAN
19	Merkez	İşletme	II-B GRUP	Mermer	TERCİH TEKNOLOJİ ÜRÜNLERİ SANAYİ TİC.A.Ş.	MALATYA
20	Merkez	İşletme	II-B GRUP	Mermer	MEYA MAD. VE MER. PAZ. SAN VE TİC A.Ş.	İSTANBUL
21	Merkez	İşletme	II-B GRUP	Mermer	DÜNYA MAD.VE İNŞ. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.	İSTANBUL
22	Merkez	İşletme	II-B GRUP	Mermer	TERCİH TEKNOLOJİ ÜRÜNLERİ SANAYİ TİC.A.Ş.	MALATYA
23	Merkez	İşletme	II-B GRUP	Mermer	DİMER MERMER İNŞAAT SAN. VE TİC. A.Ş.	DİYARBAKIR
24	Merkez	İşletme	II-B GRUP	Mermer	ELBAT MAD. İNŞ. AKY. TAŞ. İTH. İHR. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.	DİYARBAKIR

KAYNAK: Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü (MİGEM-2012)

Adıyaman'da üretim yapan 12 işletme, 2010 yılı içerisinde toplamda 89.918 Tüvenan üretim, 71.303 m³ satış gerçekleştirmişlerdir⁸

İşletmelerin merkezlerine bakıldığı zaman bunlardan sadece 1 firmanın merkezinin Adıyaman'da olduğu görülmektedir. (Tablo-2). Firmaların Adıyaman ili dışında olmalarının nedeni daha önce başka illerde faaliyet gösteren işletmeler olmalarıdır. Bu firmalardan bir kısmı çevre illerdeki işletme sahipleri tarafından açılmış olup mermer işletmeleri konusunda ciddi deneyimleri mevcuttur. Özellikle geçmişte bu sektörde deneyimi olan ve kurumsallaşmış işletmeler bu alanda yeni faaliyete geçen işletmelere deneyimlerini aktarma

⁸ Maden İşleri Genel Müdürlüğü-2010

konusunda olumlu etkileri olmuştur. Ayrıca, bu deneyimli firmaların genel olarak ilin mermer sektörünün gelişmesinde de önemli katkıları olmaktadır.

Yeni işletmelerin sahipleri deneyim edinmek için ilde deneyimli işletmeciler tarafından açılan ocakların yanı sıra çevre yerleşim ve bölgedeki tesisleri gezerek konu hakkında bilgi edinmişlerdir. Buradan edinilen gözlem ve edindikleri bilgileri kendi işletmelerine yansıtmaya çalışmışlardır.

Adıyaman'da mermer ocaklarının ve sektörün yeni olmasının avantajlarının yanı sıra dezavantajları da mevcuttur. Örneğin henüz bu alanda mermerin işlenmesine yönelik kapsamlı özellikte tesis sayısı oldukça sınırlı sayıdadır.

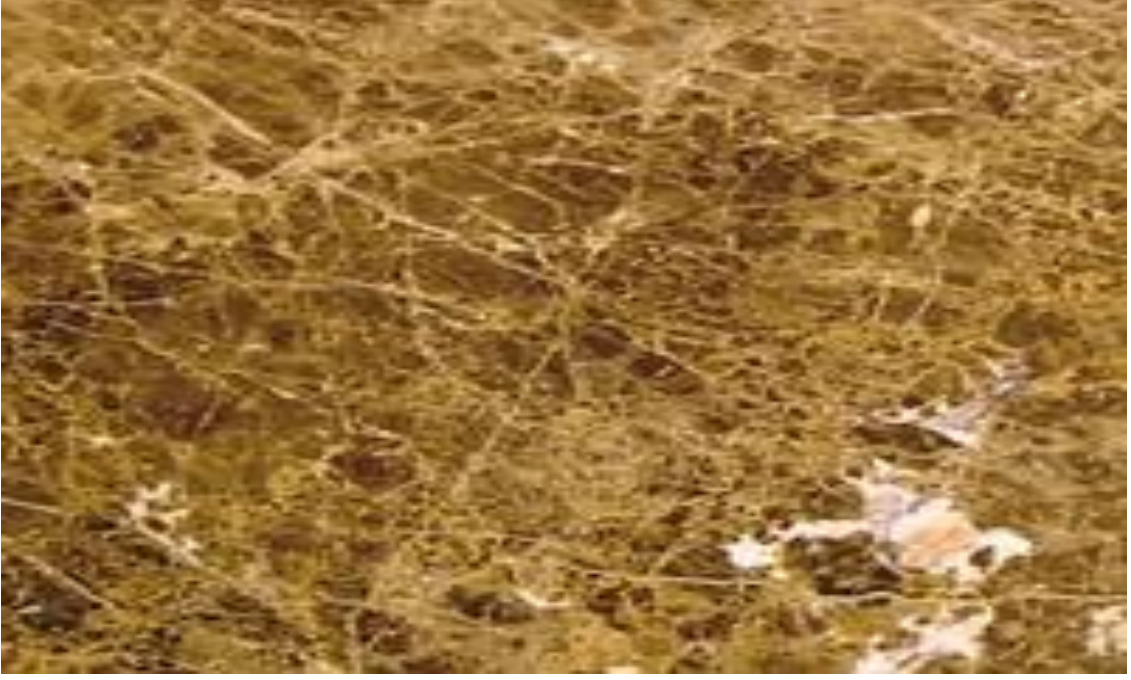
2.3.Adıyaman'da çıkan mermer türü /türleri ve kullanım alanları

Adıyaman ilinde çıkan “Emperador Mermeri” bej cinsinden olup “Emperador Dark” ve “Emperador Light” olarak çeşitlenmektedir. Adıyaman'da üretilen mermer türü daha çok “Adıyaman Empradoru” olarak tanımlanmakta olup özellikle dış piyasalarda aranan bir türdür. Adıyaman, gerek mermer çeşidi gerekse mermer üretimiyle kısa sürede iyi bir düzeyde tanınmış ve özellikle yurt dışında oldukça rağbet görmektedir. Hatta Adıyaman İli'nin mermer sektöründeki bilinirliğinin ülkemizden daha fazla yurt dışında tanınmaktadır. Özellikle mermer kullanımının yaygın olduğu ve büyük pazar kapasitesi olan ülkelerde Adıyaman mermerinin tür ve kalitesi iyi olarak belirtilmekte ve ilgi görmektedir. Aslında Adıyaman ili'nin mermer sektöründeki yeri ve öneminin ülkemizde de tanıtılması ve bilinmesi büyük önem taşımaktadır. Bu sağlandığı takdirde özellikle ülkemizde Adıyaman mermerinin işlenerek değerlendirilmesi ve bu üretime katma değer sağlanması açısından önem taşımaktadır.

İlde % 98 oranından fazla “Adıyaman Emperador” türü bulunmakta olup bu tür mermerde kahverengi üzerinde beyaz-sarı damarlar mevcuttur (**Resim-1**). İldeki mermer ocaklarında yaygın tür olan Adıyaman Emperadoru dışında oldukça düşük miktarda “Bej” olarak tanımlanan türlerde çıkmakta ancak bu mermer türünün gerek ekonomik değeri gerekse değerlendirilme oranı düşüktür.

Adıyaman Emperadoru daha dış mekânlarda kullanılmayı daha çok iç mekânlarda ve farklı dekoratif amaçlarla kullanılmaktadır. Bu tür uygulama sonrasında oldukça muazzam bir dekoratiflik oluşturma özelliğine sahiptir. Bu çeşit otellerde, binaların iç restorasyonu, büyük alışveriş merkezleri ve konutlarda kullanılmaktadır.

Resim-1)Adıyaman Emperador Mermeri

2.4.Mermerin Adıyaman ili ekonomisindeki yeri

Adıyaman ilinin ekonomisi irdelendiğinde son 2-3 yıllık dönemlere kadar tekstil ve gıda sektörü ildeki en önemli sektörlerin başında yer almaktadır.

Adıyaman ilinde mermer sektörünün gelişme seyrine bakıldığında kısa sayılabilecek sürede elde edilen aşama, sektörün ilin ekonomisindeki öneminin ilke sıraya yerleşmesini sağlamıştır. Kısa sürede sağlanan başarının en önemli nedeni “Adıyaman Emperadoru” mermer çeşidinin özellikle dünya piyasalarında rağbet görmesi ve pazar değerinden kaynaklanmaktadır. Henüz tam olarak tespit edilmemiş olmasına rağmen ildeki rezervlerin zengin olması bu durumun uzun süreli olacağını göstergeleridir. Mevcut durum ve gelişmeler irdelendiğinde yakın gelecekte bu sektörün Adıyaman ile özdeşleşmesi potansiyeli oldukça yüksektir.

Mermer sektörünün, 2-3 yıl gibi oldukça kısa sürede Adıyaman İli'nin ekonomisine olan katkısı, ulaşılan üretim ve sağlanan istihdam ile birlikte oldukça büyük olduğunu söylemek mümkündür. Mermer sektörünün Adıyaman iline olan katkılarının çok boyutlu olduğunu söylemek mümkündür. Sektörün Adıyaman ili ekonomisine olan en önemli katkılarından birisinin istihdama olan katkısı olduğunu söylemek mümkündür.

2012 yılı itibariyle ilde 15 firmanın işlettiği ocakların faaliyete olduğu belirtilmektedir. Faaliyetlerde olan işletmelerde mevcut durumda 1.000 kişi civarında eleman istihdam edilmektedir. Mevcut durumda istihdam edilenlerin % 60-70'ini yerelden kişiler oluşturmaktadır.

Mermer sektörü bir diğer özelliği itibariyle de nakliye faaliyetinin önem taşımasıdır. İlde çıkartılan mermerin % 95'den fazlası ihraç edilmektedir. Mermerin ihracında ise limanlara

kadar olan taşıma işlemi ilde kamyonlar ile yapılmaktadır. Kamyonlar, ocaklarda üretilen ham-blok mermerleri alıp gemilere yüklenmek üzere Mersin Limanı'na taşımaktadırlar. Özellikle ilde mermer sektörünün gelişimine paralel olarak mermerlerin nakliyesi amaçlı kamyon satın alan geniş bir kitle mevcuttur. İlde mermer sektörünün gelişimi ile birlikte işlerin sıklık dönemine göre 350-400 arası kamyon bu alanda faaliyet göstermeye başlamıştır. Nakliye işinde faaliyet göstermeye başlayan kişilerin büyük kısmı Adıyaman İli'nde ikamet eden kişilerden oluşmaktadır. Mermer sektörü, ilde nakliye sektörünün gelişmesine vesile olmasıyla da büyük önem taşımaktadır.

Mermer sektörünün gelişmesi ile birlikte aynı zamanda ildeki sanayi sitesinde faaliyet gösteren işletmelerin iş potansiyellerinin artmasına ve bu alanda faaliyet gösteren yeni işletmelerin açılmasına da vesile olmuştur. Özellikle bu alanda iş makinelerinin torna ve diğer tamirat işleri önemli iş potansiyeli sağlamıştır. Yine ildeki kamyon sayılarının artması da bu alanda faaliyet gösteren tamirciler için ciddi bir iş sahası yaratmıştır. Gerek iş makineleri, gerekse kamyonların sarf malzemeleri konusunda da ilde önemli bir iş potansiyeli yaratılmıştır.

Bunun dışında ilde mermer sektörünün gelişimi ile birlikte hizmet sektörü de ciddi düzeylerde yararlanmakta ve bunun ilde sağladığı katkı ile birlikte ilin ekonomisine de ciddi düzeyde olumlu etkilerinin olduğunu söylemek mümkündür. Mermer sektörü, başta market, gıda toptancıları, restoranlar, araç kiralama ve oteller olmak üzere ildeki hizmet sektörüne de önemli düzeylerde katkı sunduğunu söylemek mümkündür.

Adıyaman'da mermer sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin neredeyse tamamının merkezleri başka kentlerde bulunmaktadır. Şirket merkezlerinin il dışında olması mermer sektörünün ile sağladığı katkıyı resmi olarak yansımaları düşük düzeylerde olmaktadır. Sektör temsilcilerinin belirlemelerine göre 2012 yılı içerisinde kesin olmamakla birlikte 300.000 ton civarında mermerin ihraç edildiği belirtilmektedir. Mermerin tonunun yaklaşık olarak 200 dolardan pazarlandığı düşünüldüğünde sadece mermerden 60.000.000 dolarlık bir ihracat rakamı ortaya çıkmaktadır. Ancak Adıyaman İli ihracat rakamlarına bakıldığı zaman bunun resmi rakamlara pek yansımadağını yorumunu yapmak mümkündür (Tablo-3).

Adıyaman Mermerinin birim fiyatları irdelendiğinde oluşan fiyatların batıya göre daha düşük olduğunu söylemek mümkündür. Örneğin Adıyaman'da mermerin tonu 200 dolardan satılırken Bursa'da farklı renkteki mermerler 260-270 \$ değerinde satılmaktadır. Bunun temel nedeninin Bursa'nın sektörde tanınması ve bununla bağlantılı olarak daha profesyonel ve örgütlü bir pazarlama sistemi tanıtımla ilgisi olduğu belirtilmektedir.

Yakın gelecekte Adıyaman Mermeri'nin gerek yurtiçinde gerekse yurt dışında daha iyi tanıtılması ve değerlendirilmesi durumunda sektörün ilin kalkınmasına sağlayacağı katkı daha da artacaktır. Aynı zamanda yerelden yatırımcıların da sektörde faaliyet göstermesi ile birlikte sektörün il ekonomisine olan katkılarının resmi kayıtlara yansımaları da giderek artacaktır. Böylece sektörün ilin ekonomisine olan katkısının istatistikî olarak yansımaları da daha görünür olacaktır.

Tablo-3)Adıyaman İli İhracat Rakamları

YILLAR	İHRACAT DEĞERİ (Bin \$)
2002	8.097
2003	12.079
2004	20.978
2005	22.207
2006	24.336
2007	29.346
2008	59.103
2009	58.091
2010	71.509
2011	61.223
2012 (Ocak- Ekim)	77.344

Kaynak: Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM)-İl merkezinde kayıtlı olan firmaların rakamlarıdır.

III-ADİYAMAN İLİ MERMER SEKTÖRÜNÜN SWOT ANALİZİ

Gerçekleştirdiğimiz bu çalışma kapsamında ilde sektör temsilcileri ile birlikte SWOT analizi çalışması gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen bu SWOT Analizi çalışmasından elde edilen verilerin yansırı çeşitli dokümanlardan elde ettiğimiz ve Adıyaman İli için geçerli bulduğumuz bazı tespitlerde bu analiz çalışmasına yansıtılmıştır.

3.1 GÜÇLÜ YANLAR

- Adıyaman Emperador olarak isimlendirilen mermer türünün dış piyasalarda rağbet görmesi
- Adıyaman Emperador mermer çeşidinin nadir olarak rastlanılan bir tür olması ve dolayısıyla pazar probleminin olmaması
- Mermer ocaklarında kullanılan iş makineleri ve genel olarak teknolojik alt yapının iyi olması
- Mermer sektöründe deneyimli işletmelerin Adıyaman İli'nde faaliyet göstermeleri ve bu alanda yeni faaliyet gösteren işletmeler ile deneyim paylaşımının yapılması
- Firmaların pazarlama fırsatları yaratan yurt içi ve yurt dışı fuarlara katılım sağlamaları ve ürünlerinin tanıtım faaliyetlerini gerçekleştirmeleri
- Sektörün istihdam yönünün ön planda olması ve ilin ekonomisine birçok yönüyle yaptığı katkı (Hizmet sektörü başta olmak üzere).
- İlin iklim yapısının 9-10 ay gibi bir sürede çalışmaya olanak vermesi

3.2 ZAYIF YANLAR

- Sektördeki ilk yatırım maliyetlerinin yüksek olması
- Mermer ocaklarının kredi teminatı olarak kabul edilmemesi ve kredi kaynaklarına erişim güçlüğü
- Mermer işletmesi açmak için yüksek meblağda bir sermayeye sahip olma gerekliliği
- Mermer rezervlerinin tespit edilmemiş olması
- Mermer işleyen işletme sayılarının yok denecek kadar az olması
- Mermer alanında faaliyet gösteren işletmelerin, sektörün gelişimine katkı ve güç birliği sağlayacak örgütsel yapıların olmaması (dernek gibi) ve bu durumun firmalar arası ortak politika geliştirme ve işbirliğinin gelişmesine olumsuz etkileri
- Bazı işletmelerin sermaye yapılarının zayıf olması ve bundan kaynaklı nakde olan gereksinimlerinden dolayı günübirlik fiyat politikalarının izlenmesi
- Günübirlik fiyat uygulayan işletmelerden kaynaklı standart bir fiyatın olmaması ve bunun işletmeler aleyhine bir duruma yol açması
- Mermer sektörünün ilde yeni olması ve Adıyaman mermerinin tanıtımına ilişkin faaliyetlerin oldukça sınırlı olması
- Özellikle bu alanda yeni faaliyet gösteren işletmelerin kurumsallaşma alanında eksikliklerinin olması
- İşletmelerin birçoğunda ocakların araştırılması (ön etüt) ve işletmeye alınması dönemlerinde AR-GE faaliyetlerinin sınırlı düzeylerde olması
- Mermer sektörüne ilişkin kamu destek politikalarının yetersiz olması
- Mermeri ürüne işleyecek ve katma değer sağlayacak işletmelerin yok denecek kadar az olması
- Kamu ve meslek odalarının sektörün gelişimine ilişkin sistematik ve stratejik bir planlarının olmayışı
- Demiryolunun olmaması ve nakliye fiyatlarının pahallı olması ve bunun maliyetlere olumsuz bir faktör olarak yansımaları
- Mermer sektörünü bir araya getirecek bir Organize Sanayi Bölgesinin olmayışı
- Enerji fiyatlarının yüksek olması

- Üretim tekniğinden kaynaklı zayıfların yüksek olması
- İlde faaliyet gösteren birçok firmanın merkezinin başka illerde olması nedeniyle sektörün ilin ekonomik göstergelerine yansımalarının gerçekleşenden daha düşük olarak yansımaları

3.3 OLANAKLAR(POTANSİYELLER/FIRSATLAR)

- Adıyaman İli'nde üniversitenin bulunması mermer sektörüne ilişkin bölümlerin açılmasına fırsat yaratma durumu
- İç pazarda işlenmiş mermer ve mermer ürünlerine olan talep
- Dış pazarda (özellikle yakın pazarlar) işlenmiş mermer ve mermer ürünlerine olan talep
- Mermer sektörünün ilde giderek önem kazanması ve kısa sürede öncü sektör haline gelmesi ile birlikte oluşan ilgi
- Sektörde hem ocakların işletilmesi hem de mermerin ürünlere işlenmesi konusunda deneyimli firmaların yer alması
- Adıyaman İli'nde faaliyet gösteren yeni firmalarında giderek deneyim kazanmaları ve bu alanda yetkinleşmeleri
- İpekyolu Kalkınma Ajansının mevcudiyeti ve sektöre ilgi ve desteği
- KOSGEB Adıyaman Hizmet Merkezi Müdürlüğünün bulunması

3.4 TEHDİTLER

- Adıyaman İli'nin 1.derecede deprem kuşağı içinde yer alması
- İhracatta teslim sürelerine uyulmaması ve bunun dış pazarda yaratabileceği güven problemi
- Birçok işletmenin sermaye gücünün zayıf olması ve bu firmalarda risk sermaye yönetimine ilişkin bir planlarının olmaması
- Mermer ocaklarının ruhsatlandırma işletmeye alma süreçlerinin ve buna ilişkin bürokratik işlemlerin uzun olmasının firmada yarattığı belirsizlik (işletmeye ne zaman başlanacağını kesin olarak bilinmemesi)
- Çevre köyler ile işletmeler arasında yaşanan sorunlar

- Mersin Limanı'nda zamanında yükleme olmaması nedeniyle nakliye maliyetlerinin daha da artması
- Ülkemizde granit kullanımının mermer tercih edilmesi, granitin Çin gibi ülkelerden ucuza temin edilmesi ve bunun iç pazarda mermer kullanımının gelişmesine yarattığı olumsuz etki
- Genel olarak rekabet ettiğimiz ülkeler ile (Çin, Hindistan gibi) işçilik ve enerji maliyetlerinin yüksek olması ve bu durumun rekabet ve kar marjına olumsuz etkisi
- Firmalar arasında fiyat birliğinin sağlanamaması ve bunun sektöre olumsuz etkileri

3.5 SWOT ANALİZİ GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Adıyaman İli'nde mermer sektörünün SWOT Analizinin genel değerlendirilmesi yapıldığında sektörün zayıf yönlerin ve tehditlerin daha fazla ön plana çıktığını görmek mümkündür.

SWOT Analizi bağlamında değerlendirme yaptığımızda sektörün ilde henüz yeni olması nedeniyle bir dizi güçlüğü mevcudiyetinden söz konusudur. Güçlüklerin aşılması için yapılması gereken temel faaliyet ve stratejiler olarak ta sistemli ve planlı çalışmalara gereksinim olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu konuda özellikle kamunun ilgili kurumlarının konunun önemini dikkate alıp sektörün ilde daha etkin değerlendirilmesine ilişkin destek politikaları hayata geçirmesi ve bu yönde planlamalar yapması önem taşımaktadır. Yine Adıyaman İli'nde mermer sektörünün gelişmesi ve zayıf yönlerinin güçlendirilmesine yönelik özellikle Ticaret ve Sanayi Odası ile işadamları örgütlerine büyük görev düşmektedir.

Sektörün gelişmesinde esas rol oynayacak diğer bir yapı ise bu alanda bir sivil toplum örgütünün kurulması gerekliliğidir. İlde mermercilerden oluşan bir dernek kurulması için girişimler mevcut olup bu henüz sonuçlanmamıştır. Derneğin kurulması süreci ile birlikte bu sektörde faaliyet gösteren tüm işletmelerin yer alması ve çalışmalara katılım sağlayıp sahiplenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu alanda kurulacak derneğin etkin olması durumunda başta sektör temsilcilerinin birlikte davranması, politikalar geliştirme, lobicilik ve tanıtım konusunda önemli roller üstlenebileceklerdir. Bunun sağlanması durumunda ilde gerek mermer sektörünün güçlendirilmesine ve bu sektörden daha etkin bir şekilde yararlanılması konusunda önemli bir adım atılmış olacaktır.

IV-ADİYAMAN İLİNDE MERMER SEKTÖRÜNÜN BAŞLICA SORUNLARI VE SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNE KATKI SUNACAK ÖNERİLER

4.1. Mermer Rezervlerinin Belirlenmesi

Mermer sektörü Adıyaman İli özelinde ele alındığında, sektörün faaliyetlerine başlamasının yeni olması nedeni ile ildeki mermer rezervlerine ilişkin gerek literatürlerde gerekse kamu veri kaynaklarında ilgili bilgiler yok denecek kadar azdır.

Adıyaman İli'nde zengin mermer sahaları bulunmasına rağmen, rezerv tespitine ilişkin ilgili kuruluşlar tarafından tespitler yapılmamıştır. Bu kapsamda mermer sahalarına ilişkin desen ve jeomekanik özelliklerini içeren bir envanter çalışması gerçekleştirilmemiştir. Bu durum ilde mermer sektörüne (ocakların açılması, işletilmesi) yatırım yapmak isteyen firma sahipleri tarafından tereddütlere yol açabilmektedir. Ayrıca rezervlere ilişkin bilimsel çalışma yapılmamış olması büyük yatırım gerektiren ocakların açılması konusunda risk düzeyini arttıran bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Genel olarak ildeki mermer rezervlerinin tespitine ilişkin ilgili kamu kurumları tarafından kapsamlı çalışmaların yürütülmesi ve buna ilişkin detaylı çalışmaların acilen yapılması büyük önem taşımaktadır.

Bunun yanı sıra işletmeler özelinde işlettikleri ocakların detaylı olarak etütlerini yapmaları oldukça önemlidir. Etütlerin yeterince ve detaylı yapılmaması, yanlış yerde yanlış yatırımlara da neden olabilmekte bu durum işletmeler özelinde büyük zararlara yol açabilmektedir. Genellikle işletmeler 3-5 adet sondaj ile genellemeye gitmekte ve rezerv hakkında fikir sahibi olmaya çalışmaktadır. Daha sağlıklı tespitlerin yapılması için sondaj

sayısının çok daha fazla sayıda olması gerekmektedir. İşletme sahipleri genelde sondaj sayısının artması ile küçük maliyet artışlarından kaçınmakta hâlbuki bu durum sonrasında kendileri için riskler oluşturarak zaman zaman büyük kayıplara yol açabilmektedir. Bu sorunun giderilmesi için işletme sahiplerinde bu konuda bilinç geliştirmeye yönelik çalışmalar gerçekleştirilmeli ve destek mekanizmaları oluşturulmalıdır.

Yine rezerv ve ocakların işletilmesine ilişkin AR-GE çalışmaları büyük önem taşımaktadır. AR-GE çalışmalarına önem veren bu yaklaşımla işletmelerini faaliyete geçiren firmaların verim, kalite ve sonuçta kar marjlarında ciddi artışlar sağlanabilmektedir.

4.2. Altyapı, Ulaşım ve Diğer İlgili Konular

Mermer rezervlerinin tespitinden sonra genellikle mevcut olan yollardan sonra ocaklara giden tali yolların çoğunu işletme sahipleri kendi olanakları ile yapmaktadır. Yol yapımı işletmeler için ilave bir masraf oluşturmaktadır. Mermer ocaklarına giden yolların büyük bir bölümü köy yollarından geçmektedir. Bunun dışında mermer ocakları güzergâhında bulunan köy yollarının bozuk olması birçok işletme sahibi tarafından büyük bir problem olarak dile getirilmektedir. Mermerlerin taşınmasında kullanılan araçların tonajlarının yüksek olması ve köy yollarının belli standartların altında yapılması nedeniyle hızlı bir şekilde bozulmakta bu durum ise işletmeci ile köylüler arasında ciddi ihtilaflara neden olabilmektedir.

Bu sorunun çözümü için özellikle mermer güzergâhında bulunan köy yollarının standartlarının yükseltilmesi köylüler ile işletme sahipleri arasındaki ihtilafların çözümüne katkı sunacaktır.

Mermer ocakları işletmelerinde mermerin bloklar halinde kesiminin yapılması işleminde elmas tele su verilmesi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Adıyaman İli'ndeki mermer ocaklarının bulunduğu alanın jeolojik özellikleri itibariyle ancak 500-600 metreden su çıkartılabilmektedir. Derin su sondajlarının vurulması ve suyun işletmeye alınması firmalar tarafından gerçekleştirilmekte olup bu durum da işletmeler için önemli bir maliyet oluşturmaktadır. Özellikle yaz aylarında suyun azaldığı veya tamamen kesildiği durumlarda taşıma su ile işletmeye devam edilmektedir. Bu durum ayrıca ilave bir maliyet ve verim kaybı anlamına gelmektedir.

Genelde ocaklar kendilerine en yakın olan köydeki mevcut elektrik hattından elektrik almaktadırlar. Elektrik çekilen hatlar sanayi işletmelerini işletecek kapasite olmayıp genellikle uzun süreli bakım yapılmayan eski hatlardan oluşmaktadır. Bu durum elektriğin yetersizliği, sık sık kesilme gibi sorunlara yol açmakta ve ciddi verim kayıplarına neden olmaktadır. Çoğu işletme sorunu çözmek için jeneratör satın almış olup kesinti dönemlerinde bu sanayi tipi

jeneratörleri devreye koymaktadırlar. Jeneratör ve elektrik sistemi ile çalışma arasında 4 kata yakın maliyet artışları oluşmaktadır. Sorunun çözümü için elektrikle ilgili kurumların ocakların bulunduğu bölgelerde sanayiye uygun tipte elektriği tesis etmeleri hem elektrik işletmelerinin kazancına hem de maden işletmelerinin maliyetlerinin düşmesine olumlu etkilerde bulunacaktır.

Sektör temsilcileri tarafından belirtilen bir diğer önemli sorun ise Adıyaman İli'nde demiryolu ağının mevcut olmamasıdır. Mermer nakliyesi kamyonlar veya daha yüksek tonajlı araçlar ile (TIR) ile yapılmaktadır. Söz konusu araçlar ile nakliyenin yapılması firmalar için oldukça yüksek bir maliyettir. Adıyaman İli'nden Mersin Limanı'na nakliye neredeyse Mersin İli'nden Çin'e yapılan nakliye bedelinin % 70'i gibi yüksek bir bedele karşılık gelmektedir.

Şimdiden demiryolunun yapımına ilişkin girişimlerin yapılması işletmelerin nakliyeye ilişkin maliyetlerinin azaltılması ve rekabet güçlerinin arttırılmasına olumlu etkilerde bulunacaktır.

Genel olarak kamunun hizmet alanına giren faaliyetlerin kamu tarafından yerine getirilmesi ve özellikle il özel idare tarafından bu alanın daha fazla desteklenmesi, sektörün gelişimine, dolayısıyla Adıyaman İli'nin kalkınma sürecini hızlandıran faktörler olacaktır.

4.3. Ruhsatlandırma İşlemlerine İlişkin Bürokratik İşlemler

Mermer ocaklarının firmalar tarafından işletmeye hazır hale getirilmesi için gerekli olan bürokratik işlemlerin çoğu 1 yılı aşmaktadır.

Açılacak ocağın yer tespitinden sonra (ruhsat alınacak alanın koordinatları belirlenir) arama ruhsatı alımı için Maden İşleri Genel Müdürlüğüne (MİGEM) başvuruda bulunur. Bunun yanı sıra Çevresel Etki Değerlendirmesi, Gayri Sıhhi Müessese (ÇED), orman izni ve maden işletme ruhsatlarının alınması gerekmektedir. Mermer ocaklarının işletmeye alınması için yukarıda belirtilen orman izni en uzun zaman alıcı işittir. Orman izninin başbakanlıktan alınması gerekmekte olup, sadece bu işlem 6 aydan daha uzun sürmektedir. İşlemlerin toplam süresinin 1 yılı aşkın zaman alması firmalar açısından uzun bir süreç olup bu durum kendileri için ciddi maddi kayıplara da yol açmaktadır.

İlgili kamu kurumlarını bürokratik süreçleri daha kısa sürede yerine getirmeye yönelik tedbirlerin alınması, sektörün gelişmesine olumlu katkılar sunacaktır. Ruhsatlandırma işlemlerinin süreleri incelendiğinde en zaman alıcı işlem orman izinleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Orman izinleri direkt olarak başbakanlık onayı ile yapılmaktadır. Ülkemizde teşkilat olarak "T.C.Orman ve Su İşleri Bakanlığı" mevcut olup bu bakanlığa bağlı "Orman Genel Müdürlüğü" bulunmaktadır. Orman ile ilgili izinlerin alınmasında söz konusu

müdürlüğün yetkili kılınması durumunda en fazla zaman alıcı işlem olan orman izinlerinin alınmasına ilişkin süreç çok daha kısa süreye inecektir. Bu durum, sonuçta mermer sektörünün gelişmesine bir destek olarak yansıtılabilecektir.

4.4. Finansman

Finansman konusu genel olarak irdelendiğinde işletmelerin finans yapılarının güçlü olması büyük önem taşımaktadır. Finans kaynağı zayıf olan işletmeler bu sorunu çözmek için çoğu kez ürünlerini daha ucuza elden çıkartmaktadırlar. Bu durum piyasalarda fiyatın düşmesine, dolayısıyla kar marjının düşmesine, buna bağlı olarak tüm sektörün bundan olumsuz olarak etkilenmesi anlamına gelmektedir.

Mermer sektörünün en önemli problemlerinden bir tanesi de kaynak temininin güçlüğüdür.

Mermer işletmelerinin özelliği gereği faaliyete geçmesi için ilk yatırım maliyetleri oldukça yüksek rakamlara karşılık gelmektedir. Bir ocağın işletmeye alınmasına kadarki süre için yaklaşık olarak 1.000.000 TL'ye gereksinim duyulmaktadır. Bu finans kaynağının temini için kredi olanakları oldukça sınırlıdır. Şirketlerin işletmelerini ilk olarak faaliyete açacakları dönemde kredi kaynaklarına erişimleri neredeyse olanaksızdır. Kredi başvuruları sırasında maden ocakları teminat olarak kabul edilmemektedir. Sağlanabilen kredilerinde faizlerinin yüksek olması diğer önemli bir problemdir. Ayrıca sağlanan kredilerin tutarı da yatırım ölçeği ile karşılaştırıldığında düşük düzeylerde kalmaktadır.

İşletmelerin finansman ihtiyacının karşılanmasına yönelik uygun kredi mekanizmaları oluşturulabilir. Kredi sağlamada kamu bankaları öncülük edebilirler.

Ayrıca, mevcut olan “Madencilik Fonundan (3213 sayılı Maden Kanunu'nun 34. maddesi gereğince kurulan Madencilik Fon'unda toplanan kaynakların kredi olarak kullanılması)” yararlanan mermer işletmesi sayısı yok denecek kadar azdır. Bunun başlıca nedeni kredi almaya yönelik prosedür ve koşulların güçlüğüdür. Söz konusu fondan işletmelerin yararlanması için kolaylıklar sağlanması da finansman kaynağının temininde bir yol olabilir.

4.5. Pazarlama ve Rekabet

Mevcut durumda mermerin % 95'ten fazlası bloklar halinde satılmakta olup alternatif satış/değerlendirme olanaklarının olmaması dış pazara bağımlılık yaratan bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Dış pazardaki fiyat belirlemeleri çoğu kez alıcılar tarafından belirlenmektedir. Adıyaman Mermeri'nin en önemli yanı piyasada talep edilen bir çeşit olmasıdır.

Mevcut durumda işletme sahipleri genel olarak mermerin işlenmeden, ham bloklar halinde satılmasını tercih etmektedirler. Bu tercihe, elde edilen ürünün daha kısa sürede nakde dönüştürülmesi ve genel olarak mermerin işlenmesi durumunda da ciddi bir katma değer sağlanmayacağı düşüncesi etkili olmaktadır. Ancak, bu görüşün doğru olmadığını ve blok mermerlerin özellikli ürünlere işlenmesi durumunda bunun mermerin blok halinde satış arasında ciddi gelir farkları mevcuttur.

Pazarlama henüz birçok işletme tarafından büyük bir problem olarak görülmemektedir. Bunun en önemli nedeni, burada mevcut olan emperador çeşidinin dış piyasalarda oldukça rağbet görmesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca, henüz üretim kapasitesinin düşük olması bunun diğer önemli bir nedenidir.

Kurumsallaşmış ve büyük olan firmalar ise daha çok fiyat birliğinin olmamasını finansal yeterlilik konusunda sorun yaşayan firmaların ürünlerini daha hızlı bir şekilde nakde dönüştürmek için daha ucuz fiyata satış yaptıklarını belirtmektedirler. Bu durum, genel olarak piyasalarda fiyatların düşmesine neden olduğu gibi üretimden elde edilen karın düşmesine de neden olmaktadır. İşletmelerin ortak hareket etmeleri sağlanarak bir "Fiyat Birliği" ilkesinin sağlanması, sektörde faaliyet gösteren tüm işletmeler için önemlidir.

Bu konuda fiyat birliğinin sağlanması için finansal yapıları daha zayıf olan işletmelere yönelik uygun kredi mekanizmalarının geliştirilmesi bu sorunun çözümüne katkı sunacaktır. Ayrıca, pazarlamaya ilişkin faaliyetlerin daha örgütlü ve sistematik olarak yapılması tüm sektöre ve sektörden dolaylı olarak faydalanan kesimlerin lehine bir durum oluşturacaktır.

Adıyaman İli'nde çıkan Emperador mermer çeşidinin gerek iç, gerekse dış piyasada rağbet görmesi üreticiler açısından bir rehavet yaratmamalıdır. Bu kaynağa bir milli servet olarak bakmalı söz konusu üretimlerden azami düzeyde yararlanmanın yolları araştırılmalıdır. Pazarlamanın daha örgütlü ve belli politikalar çerçevesinde yapılması sektördeki üreticiler içinde ciddi yararlar sağlayabilecektir. Ayrıca ham blok mermer satışlarının dışında ürün ve pazarlama olanaklarının yaratılması sektörün geleceği açısından önemlidir.

Bunun sağlanması durumunda dış pazarda üreticiler lehine rekabet gücü ve mermerin sadece ham olarak satılmasına alternatiflerde yaratılmış olacaktır.

Bu konudaki diğer genel yaklaşımlardan bir tanesi ise mermer sektörünün ilin kalkınmasına azami ölçülerde katkı sağlamasına yönelik politikaların geliştirilmesi olacaktır. Bu amaçla ürünün işlenmesine yönelik tesisler açılarak yan sektörleri ile birlikte yaratılacak istihdam rakamları ile ilin ekonomisine çeşitli alanlarda destek sunması ilin kalkınmasına önemli etkilerde bulunulacaktır.

Genelde uluslararası pazardan gelen alım talebi de blok mermer şeklinde olmaktadır. Ancak mermerin özellikle yaratıcı tasarım ve çeşitlerde ürüne işlenmesi durumunda ürüne ciddi düzeylerde katma değer sağlanarak satılması mümkündür. Bu konuda yaratıcı tasarım ve çeşitlerin üretilmesi konusu oldukça önem taşımaktadır. İtalya bu konuda örnek alınacak ülkelerdendir. İtalya'nın mermer rezervlerinin azalmasıyla birlikte özellikle mermerin ürünlere işlenmesine ilişkin tasarımlarda öncü olması ve büyük gelirler sağlaması önemli bir göstergedir.

Bu sorun bağlamında, özellikle mermer işleme konusunda tasarımın ön plana çıkartılarak tüketici beğenilerine hitap edebilecek ürünlerin ortaya çıkartılması yönelik çalışmalar gerçekleştirilmelidir. Tanıtımında bu çalışmayla eş zamanlı olarak yapılması önemlidir. Geliştirilecek stratejilerde İç Pazar ve Dış Pazar potansiyelini ayrı olarak ele alıp değerlendirmek gerekmektedir.

İç Pazar için;

Bu amaçla belki ilk etapta düşük kar marjıyla potansiyel tüketim alanı olan alanlar için ürünler geliştirmek ve uygulamalar yapmak önem taşıyacaktır. Bunun için büyük ölçekli konut yapan inşaat şirketleri ile görüşme yapmak ve bağlantılar kurmak önemlidir.

Ayrıca park-bahçelerde peyzaj amaçlı kullanımda önemli bir pazar alanı olarak değerlendirilebilir. Yine bu kapsamda yerel yönetimler ve kamu kurumlarının inşaat yapılarında işlenmiş mermer ürünlerinin kullanımı bu amaca önemli katkı sağlayabilir. Bu çalışmaların gerçekleştirilmesi durumunda zaman içerisinde mermer ve mermerden işlenmiş ürünlerin daha yaygın olarak kullanılması sağlanmış olacaktır. Bu durum Adıyaman Mermeri'nin ülkede tanıtımına ve dolayısıyla ilin ekonomisine katkı sunmuş olacaktır.

Dış Pazar için;

Dış ülkelere ilişkin kültürleri ve alışkanlıkları da dikkate alınarak potansiyel pazarlara ilişkin ülkeler bazında yaygın olarak mermerden işlenmiş ürünlerin ve buna ilişkin beğenilerinin, eğilimlerinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu tespitlerin yapılması durumunda hangi ülkeler için ne tür işlenmiş ürünlere ihtiyaç olduğu belirlenmiş olacaktır.

Bu ülkelere yönelik gerçekleştirilecek çalışmalarda ülkelere özgü tasarımlar geliştirilmelidir. Bunun için mermer işletmelerinin ve ilgili kamu kurumlarının oluşturacağı bir proje kapsamında araştırma ve tasarım birimi oluşturulmalıdır. Pazarlamanın ilk etapta hedeflendiği ülkelerdeki gelir düzeyi, alışkanlıklar ve sosyo-kültürel değerlerde dikkate alınarak tasarımlar üretilmesine öncelik verilmelidir. Yine üretilecek tasarımlarda tarihsel önemi değerlerin kullanılması da bu anlamda önem taşımakta olup bu çalışmanın başarısına katkı sunmuş olacaktır.

Mermer ürünlerinin yaygın kullanım alanları ülkeden ülkeye farklılıklar taşıyabilecektir. İlk aşamada Ortadoğu ülkelerinin potansiyel pazar alanı olarak

değerlendirilmesine yönelik strateji geliştirilebilir. Ve bu ülkelerdeki kullanım alanları ile bu ülkelerde rağbet gören tasarımların incelenmesi öncelikli çalışma olabilir. Ortadoğu pazarında belli bir mesafe alındıktan sonra diğer ülkelere yönelik benzer çalışmalar gerçekleştirilerek pazar alanının genişletilmesi mümkün olabilecektir.

Gerek iç pazar, gerekse dış pazar için izlenecek stratejinin temelinde mermer sektörünü geliştirmeye yönelik bir birimin hizmet vermesi için bir yapılanmaya gidilmesi bir zorunluluk olarak görülmektedir. Bu alanda faaliyet gösteren mermer işleme tesisleri en önemli rolü oynamakla yükümlüdürler. Mermer işleme tesislerinin yanı sıra konuyla ilgili tüm bileşenlerin yer alacağı bir oluşum kurulması büyük önem taşımaktadır.

Pazarlama konusunda karşımıza çıkan bir diğer sorun ise özellikle küçük işletmelerin amatör olarak çalışmaları ve kurumsallaşmaya yönelik sorunlar yaşamalarıdır. Bu firmalarda genellikle işletme sahibi veya belirli kişiler işletmenin birçok işini üstlenmektedirler. Üstlenilen işler arasında pazarlama işleri de yer almaktadır.

Pazarlamanın başlı başına bir iş olduğu dikkate alınırsa söz konusu işletmelerin bu konuda istenilen başarıyı sağlamaları çoğu kez güç olmakta ve bu durum işletmenin bilançolarına çoğu kez olumsuz olarak yansımaktadır. Bu sorunun çözümü için işletmelerin kurumsallaşmaları süreçlerine destek sunulmalıdır. Bu konuda işletmelerin kendi bünyelerinde pazarlama birimleri kurmaları, kurumsallaşma adına atılacak önemli bir adım olacaktır.

4.6. Kurumsallaşma ve İnsan Kaynağı

Adıyaman ilinde faaliyet gösteren mermer şirketleri incelendiğinde ağırlıklı olarak aile şirketlerinin ön plana çıktığını söylemek mümkündür.

Yine şirketlerin kurumsallaşmaya ilişkin yapıları irdelendiğinde özellikle küçük işletmelerin profesyonel anlamda kurumsallaşma süreçlerini tamamlamadıkları görülmektedir. Hatta görüşülen bazı firmaların kurumsallaşmaya ilişkin yakın zamanda planlarının da olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Söz konusu birçok şirketin yönetimden sorunlu kişi çoğu kez şirket sahibi olup şirketle ilgili istihdam, üretim, pazarlama vb tüm işlerden kendisinin sorumlu olduğu görülmektedir. Bu durum tek kişide sorumluluk ve görevlerin yoğunlaşmasına neden olduğu gibi işletmenin gelişmesine ve geleceğe ilişkin planların yapılmasında profesyonellikten uzak bir yaklaşım sergilemesi sonucunu da doğurmaktadır. Nihayetinde bu durum işletmelerin rekabet gücü, pazarlama kabiliyetleri ve üretim kalitesine ilişkin sorunlarına neden olabilmektedir.

Sektör temsilcilerinde kurumsallaşmaya ilişkin oluşacak bilinç ve destek mekanizmalarının etkin bir şekilde devreye sokulması, sektörün gelişmesine olumlu etkilerde bulunacaktır.

İlde mermer sektörüne eleman temini ilk başta bu alanda uzun süredir mermer alanında faaliyet gösteren illerden getirilmektedir. Zaman içerisinde yerelden elemanların da deneyim kazanmasıyla birlikte elemanların il içinden temin edilmesi oranı giderek artmaktadır.

Sektör için kalifiye eleman yetiştirilmesi için Adıyaman Üniversitesi bünyesinde mermer ile ilgili meslek yüksek okulu bölümleri açılmalıdır. Bunun yapılması durumunda ilden kalifiye eleman temini konusunda (hem üretim ve özellikle de mermer işlemesine ilişkin bölümler) önemli bir adım atılmış olacaktır. Kalifiye elemanların temini durumunda, ocaktaki üretim bozuklukları, blok yüzeylerinin düzgünlüğü ve verim kayıplarının asgari düzeye indirilmesi mümkün olabilecektir. Ayrıca blok mermerlerin işlenmesi için zemin hazırlanmış olacaktır.

Vasıfsız elemanlar ise genelde ocakların bulunduğu çevre köylerden temin edilmektedir. Mermer sektörü, yarattığı istihdam özelliğiyle de çevre yerleşimlerin ekonomisine önemli düzeyde katkı sağlamaktadır.

4.7. Tanıtım Faaliyetleri

Sektör temsilciler ile yapılan görüşme toplantılarda ön plana çıkartılan sorunlardan bir tanesi de özellikle Adıyaman bazlı mermer sektörüne ilişkin gerek il, gerekse ulusal ölçekte yeterince bilinmediği ve tanıtılmadığına ilişkin sorunlardır. Mermer sektörü, ilde en fazla ihraç edilen ve ilin ekonomisine en fazla katkı sağlayan sektör olmasına rağmen henüz sektöre ilişkin yeterli ilgi ve kamuoyunun olmaması bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mevcut durumda Adıyaman Mermeri'nin % 95'den fazlası yurtdışına ihraç edilmektedir. Adıyaman Mermeri'nin yurt dışında bilinirliğinin yurt içindeki bilinirliğinden büyük oranda olduğu belirtilmektedir.

Mermer sektöründe faaliyet gösteren işletmeleri bir araya getiren bir sivil toplum kuruluşunun henüz mevcut olmayışı sektöre ilişkin tanıtım ve kamuoyu oluşturma konusunda eksikliklere neden olabilmektedir. Bu alanda acil olarak bir örgütlenme ve ilgili kuruluşların da bu konuda roller üstlenmesini sağlayarak sektöre ilişkin gerekli ilgi ve desteğin sağlanması oldukça önemlidir.

Mermer sektörü özellikleri itibariyle dikkate alındığında tanıtım faaliyetleri kapsamında sözlü ve yazılı basın, ilgili fuarlara katılım, konuya ilişkin panel, seminerler düzenlenmesi Adıyaman Mermeri'nin tanıtımına önemli katkılar sunacaktır. Ayrıca özel laboratuvar çalışmalarına dayalı fiziko-mekanik özelliklerinin yer aldığı "Adıyaman

Emperadoru”na ilişkin katalogların ve CD’lerin hazırlanması gerek iç ve özellikle de dış pazarlarda tanıtıma olumlu katkı sunacak faaliyetlerdendir.

Yine tanıtım faaliyetleri kapsamında Çin, İtalya, İzmir ve İstanbul’daki fuarlarda Adıyaman Mermeri’ni tanıtımına ilişkin stantların açılması da tanıtım kapsamında gerçekleştirilecek faaliyetler arasında yer almalıdır. Özellikle uluslararası fuarlara ekonomik durumları nedeniyle katılma gücünü çeken firmaların ortak stantlarla faaliyet göstermeleri de tanıtım için bir başka yöntem olabilir.

Bunun yanı sıra Adıyaman mermerinin kamu kurumları ve yerel yönetim binalarında, halka açık alanlarda sanatsal objeler olarak (park bahçeler, refüjler vb), özel işletmelerde (otel, restoran gibi) kullanılması Adıyaman mermerinin tanıtımına olumlu katkılar sunacaktır.

4.8. Örgütlenme

Adıyaman ilinde henüz mermer sektöründe faaliyet gösteren işletmeleri bir araya getiren resmi bir sivil bir örgütsel yapı mevcut değildir. Ancak ilde “Adıyaman İli Mermerciler Derneği”nin kurulmasına ilişkin girişimler mevcuttur. Derneğin kuruluş faaliyetlerinin ne zaman tamamlanacağı konusunda henüz bir netlik mevcut değildir.

Araştırma çalışması sürecinde edindiğimiz ve raporun ilgili bölümlerinde de irdelediğimiz gibi Adıyaman İli’nde mermer sektörünün yeni olmasının da etkisiyle birçok sorunu bulunmaktadır. Sektörde etkin bir örgütlenme sağlanması ve ildeki sektör temsilcilerinin gerekli destekleri sunmaları durumunda birçok sorunun çözümüne katkı sunulması sağlanabilir. Etkin bir örgütlenmenin sağlanması durumunda;

- Mermer satışlarında fiyat birliğinin sağlanması,
- Mermer ocaklarının yaşadıkları alt yapı sorunlarını çözmeye kamu desteklerini daha etkin sağlanması
- Sektöre ilişkin tanıtım ve savunma faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi,
- Siparişlerin zamanında teslimi ve diğer birçok konuda üyeler arasında dayanışmanın geliştirilmesi,

-Meslek içi koordinasyonun sağlanması ve aynı alanda faaliyete gösteren diğer yerleşimlerdeki kuruluşlar ile ilişkilerin geliştirilmesi,

-Meslek alanında faaliyet gösteren diğer üst örgütsel yapılara üyeliğin sağlanması,

-Sektöre ilişkin lobi çalışmaları ve politikaların geliştirilmesi konularında önemli düzeyde katkı sağlayabilecek potansiyele sahiptir.

Kurulacak dernekte, mermer ocakları sahipleri, mermer işleyen firmalar ile bu alanda pazarlama konusunda faaliyet gösteren şirketler yer almalıdır.

Özellikle küçük ve orta ölçekteki mermer üreticisi firmaların başta yurt dışı tanıtım, teknoloji transferi ve nakliye hizmetlerini tam olarak sağlayabilmeleri ekonomik ve teknik açıdan bazı zorlukları içermektedir. Oluşturulacak sektörel örgütlenme ile bu güçlükler daha kolay aşılabılır ve bu şirketlerinde direkt olarak yurt dışına doğrudan pazarlama olanağı sağlanmış olacaktır. İlgili kamu kurumlarının ihracatçı KOBİ'lere yeni ihraç pazarları yaratmak, geleneksel pazarlarda pazar payını arttırmak amacıyla pazar araştırma projeleri, eğitim, istihdam, yol açma, işletme ve marka tanıtma faaliyetleriyle, 'yurtdışı fuar ve sergilere katılım desteği ve çevre maliyetleri destekleri verilmektedir.

Dış ülkelere yapılacak ihracat faaliyetlerinin daha iyi organize olması, rekabet gücünün artırılması ve sektöre ihracatın avantajlarının tam anlamıyla yansıtılması için üretici firmaların dernek çatısı altında bir araya gelmeleri önem taşımaktadır. Söz konusu devlet desteklerinden oluşturulan dernek çatısı altında yararlanmanın daha etkili sonuçlar yaratması potansiyeli daha yüksektir.

Elbette önerilen dernek, sektörün tüm sorunlarını çözme kapasitesini taşımayacaktır. Ancak zaman içerisinde derneğin üyeler tarafından sahiplenilmesi ve profesyonel bir yapıya kavuşturulması ile sektöre ilişkin yaşanan sorunların azaltılması ciddi katkıları olabilecektir.

Mevcut durumda mermercilik sektörü, Adıyaman İli'nin kalkınmasında ilk sırada yer almaktadır. Derneğin yanı sıra derneğinde en önemli ve kuruluşunda da öncü rolünü oynayacağı "Adıyaman İli Mermer Sektörünü Geliştirme Kurulu" adı altında enformel yapıda bir oluşumun kurulması da sektörün gelişmesine ilave katkı sağlayacak bir yapı olacaktır. Bu yapının içinde başta Adıyaman Mermerciler Derneği, Adıyaman Ticaret Sanayi Odası, Valilik, İpekyolu Kalkınma Ajansı, KOSGEB, Adıyaman Üniversitesi ve GAP Bölge Kalkınma İdaresi gibi kuruluşlar yer almalıdır.

4.9. Danışmanlık Hizmetleri

Adıyaman İli'nde mermer sektörünün 4-5 yıllık bir geçmişi mevcuttur. İlde faaliyet gösteren işletmeleri deneyimli ve yeni sektöre giren işletmeler olarak iki farklı kategoride ele almak

mümkündür. Deneyimli firmalar genellikle daha profesyonel olarak çalışma sistemine sahip olup kurumsallaşma konusunda da önemli mesafe kat etmişlerdir. Bu işletmelerin genellikle finansal yapıları da daha güçlüdür ve gereksinim duymaları halinde profesyonel danışmanlık hizmetlerini alma konusunda pek sorun yaşamamaktadırlar. Ancak özellikle yakın zamanda faaliyete geçen işletmeler ise hem kurumsallaşma konusunda sıkıntı çekmeleri hem de genellikle finansal yapılarının da zayıf olmasının etkisiyle danışmanlık hizmetlerine erişme konusunda güçlükler yaşayabilmektedirler.

Özellikle alanda yeni faaliyet gösteren işletmelerin büyük bir çoğunluğu sektöre ilişkin bilgi sahibi olmak, deneyim edinmek için benzer işletmeleri ziyaret etmekte ve bu alandaki fuarları gezmektedirler. Bu durum özellikle sektöre yeni adım atan işletmecilerin özellikle danışmanlık konusunda ciddi düzeylerde desteğe gereksinimi olduğu sonucunu çıkarmaktadır.

Mermer sektörüne mevcut durumda danışmanlık hizmetine erişim konusunda sıkıntılar yaşandığı ve buna ilişkin bir mekanizmanın olmadığı belirtilmektedir. Bu konuda kendilerine destek sağlayacak bir oluşuma/yapıya ciddi gereksinim bulunmaktadır. Mevcut durumda daha önce bu alanda deneyimli olan işletmelerden zaman zaman destek alınabildiği belirtildiği belirtilmekte ancak bu desteğin bir süreklilik halinde yapılabildiğinden söz etmek mümkün değildir.

Başta oluşturulacak örgütsel yapı (Mermerciler Derneği) olmak üzere ildeki Ticaret Sanayi Odaları ve İpekyolu Kalkınma Ajansı ve KOSGEB bünyesinde danışmanlık faaliyetlerine gereksinimi olan işletmelere oluşturulacak sistematik programlar kapsamında destek verilmesi ve buna ilişkin bir mekanizmanın oluşturulması sektörün gelişimine olumlu etkide bulunacaktır.

4.10. Teşvik Politikaları

Mermer, makro anlamda madencilikte sermaye ve teknoloji maliyetinin yüksek olması sonucu, maden sektöründe çalışan firmaların krediyle desteklenmeleri büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda özellikle mermer ocağı işletmecilerini özendirerek teşvik tedbirlerinin alınması gerekmektedir. Bunun yolu ise düşük faizli ve uzun vadeli yatırım kredilerinden geçmektedir.

Ocaklarda devlet desteğine gereksinim tüm yatırımcıların ortak talebi olara dile getirilmektedir. Yine yatırımlara ilişkin altyapı (özellikle yol ve elektrik) bürokratik işlemler sürecinin hızlandırılması talebi ön plana çıkan talepler arasında yer almaktadır. Bu alanda devlet tarafından yatırımların yapılması işletmecilerin yükünü azaltan önemli bir faktör olacaktır.

Mermer sektörünün durumu ve koşulları birçok sektörden farklılık göstermektedir. Sektörün farklı özellikleri ve sorunları nedeniyle sadece mermer sektörüne özgü bir teşvik paketinin çıkartılması sektörün genel olarak ülkede ve Adıyaman İli özelinde de gerek mermercilik sektörü gerekse ülke ekonomisine ve dolayısıyla kalkınmaya büyük katkı sağlanmış olacaktır. Sektörün gerek duyduğu teşvik politikalarının kalıcı olabilmesi için;

yapısal teşviklerin uzun vadeli; konjoktürel teşviklerin ise sürekli uygulanabilir olması gerekmektedir,

Devlet tarafından sektörü desteklemeye yönelik olarak hazırlanacak teşvik paketinin içinde;

- İş makineleri Özel Tüketim Vergilerinin (ÖTV) düşürülmesi,
- İşçilerin Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) vergi maliyetlerinin düşürülmesi,
- İş makineleri için kullanılan yakıtta sübvansiyon uygulanması,
- Sektörün tanıtım faaliyetlerine daha fazla destek sağlanması,
- Mermer işleme yönelik tesislerin kurulmasının için çeşitli destek politikaları ile desteklenmesi,
- Uzun vadeli, düşük faizli kredi olanaklarının

Yer alması sektörün gelişmesine büyük ivme kazandıracak tedbirler olacaktır.

4.11. Mermer İşleme Tesisleri ve Organize Sanayi Bölgeleri (OSB)

Mermer sektöründen yüksek kazanç sağlayan ülkeler, mermer ürünlerini uç ürünler haline getirdikten sonra satmaktadırlar. Hatta ham blok olarak sattığımız mermeri, başka bir ülkeden uç ürün olarak daha pahalı fiyata satın aldığımız durumlarda yaşanmaktadır.

Adıyaman İli'nde çıkartılan mermerin % 95'lik bölümü blok mermer olarak satılmaktadır. İşlenerek satılan mermerin büyük bölümü ise mermer işleme fabrikaları diğer illerde olan işletmeler tarafından ürün haline getirilerek satılmaktadır.

Mermerin ürünlere işlenmesi için makine-teçhizat ve donanım açısından kapsamlı ürün işleme tesislerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu işleme tesislerinde dekoratif ürünlerin üretilmesi ve ürün yelpazesinin genişletilmesi (lavabo, küvet, sütun, mozaik vb) ürünler üretilmesi, sektörden sağlanacak katma değeri arttıracak unsurlardan olacaktır.

Mermer, kendine alternatif olabilecek diğer yapı malzemelerinin içinde doğallığının verdiği farklı yerini koruyarak bugün "Süsleme Taşları Endüstrisi" adıyla bilinen dünya çapında dev bir endüstri oluşturmuştur.

Adıyaman'da da mermer sektörünün gelişmesine paralel olarak yavaş olsa dahi mermer işleyen tesisler açılmaktadır. Mermer işleyen işletmelerin açılması henüz başlangıç safhasında

olup bu işletmeler bulabildikleri yerlerde tesislerini açmaktadırlar. Bu aşamada gelişimi dikkate alarak mermer işleme tesislerine ilişkin OSB'nin kurulması büyük önem taşımaktadır. Mermer işlemesine ilişkin özel OSB kurulması kentleşme açısından yaratılması muhtemel sorunların asgari düzeye indirgenmesi açısından da önem taşımaktadır. Bunun için vakit geçirilmeden Mermer işleme yönelik OSB açılması için yer tahsisi ve inşası için girişimler başlatılmalıdır.

Mermer işleme sanayinin gelişmesi durumunda üretilen alternatif ürün ile mevcut pazarlara bağımlılıktan da bir nebze de olsa kurtulmuş olunacaktır. Ayrıca genel olarak ulusal düzeyde elde edilen kazanç ile yerel düzeyde ilin ekonomisine sağlanacak katkı ciddi anlamda gelişmeler olacaktır. Mermer işleme tesislerinin açılmasının en önemli kazançlarından biriside istihdama sağlanacak katkıları olacaktır. Mermerin işlenmesi durumunda sağlanacak diğer bir kazanç ise katma değerli ürünler üretilmesi ve mermerden elde edilen gelirin arttırılmasıdır.

4.12. Diğer

Mermercilik sektöründe yaşanan sorunlardan farklı kategorilerde yer alan sorunları da aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür.

- Genel olarak dünyada ve ülkemizde çevre bilincinin artmasıyla birlikte, çevre kirliliğini önleyici tedbirler almaya başlamaları sektörün dış imajını olumlu katkılar sağlayacaktır. Atıkların değerlendirilmesine ilişkin tesislerin kurulması hem atıkların etkin değerlendirilmesi hem de çevre kirliliğini önleme hem de bunlardan da gelir sağlanması önemli bir faaliyet olacaktır.
- Gümrükleme işlemlerinin burada yapılamaması da bir diğer sorundur. Gümrüklemenin burada yapılmasına ilişkin hizmetin sunulması sektöre katkı sağlayacaktır.
- Mermer sektörünün gelişmesi ile birlikte farklı illerden Antalya ve İzmir gibi şehirlerden de müşteriler gelmektedir. Bu iki il için ve genel olarak ta uçak sefer sayılarının arttırılması yararlı olacaktır.

V-GENEL SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Mermer, çok eski çağlardan beri farklı amaçlar ile kullanılmış olup, farklı kullanım alanlarında rağbet gören bir üründür. Mermerin rağbet görmesi dünyada doğal taş piyasasındaki üretim miktarı, farklı ürünlere işlenmesi, satış hacmi ve rekabet düzeyi her geçen yıl artış göstermektedir. Bu durum tek başına ocaklara sahip olmak, çok iyi üretim yapabilmek ya da iyi pazarlama organizasyonlarına sahip olmak söz konusu piyasada belirleyici olmaya yeterli değildir. Bu alanda teknolojinin maksimum düzeyde kullanılması, tasarımda öncü olunması, ürün işlemenin ön plana alınması ve üretim maliyetlerinin düşürülmesi oldukça önemlidir. İtalya'nın dünya piyasalarında söz sahibi olmasının temelinde bu yaklaşımları hayata geçirmesinden kaynaklanmaktadır. Rekabet gücünü arttıran diğer grup ülkeler ise (İran, Hindistan ve Çin gibi) ülkeler ise ucuz işçilik gibi üretim maliyetini azaltan avantajlara sahip oldukları için son yıllarda rekabet güçlerini arttırmışlardır.

Adıyaman İli özelinde mevcut durumda pazarlama konusunda henüz ciddi sayılabilecek sorunların yaşanmaması üreticilerde bir rahavet alışkanlığı yaratabilecektir. İşletmelerin bir kısmında üretim mevcut olduğu sürece bunu aynen devam edeceği beklentisi mevcuttur. Piyasa koşulları sürekli dinamik süreçleri içerdiğinden bu durumu geçici olarak algılamak doğru bir yaklaşım olacaktır.

Mevcut durumda talep gören ve değerli bir çeşit olan bu mermerin daha etkin değerlendirilmesi ve pazarlanmasına ilişkin stratejiler geliştirilmesi, sektörün geleceği içinde büyük önem taşımaktadır. Başta kalitenin iyileştirilmesi, üretimde belli bir standardın yakalanması, ürün işleme ve tanıtım konusunda ciddi çalışmaların yapılması önemlidir.

Aynı zamanda, sektörde rol oynayan tüm ilgili bileşenleri bir araya getiren etkin örgütsel yapıların kurulması bir diğer önemli konudur. Sektörün geliştirilmesinde sadece mermer üreticilerinin yer alması sektörde gelişme sağlanması için kesinlikle yeterli olmayacaktır. Sektörde gelişme sağlanması için ilde/bölgede kalkınmayla ilgili tüm kurumların bu süreçte yer almaları ve devlet tarafından gerekli teşvik edici ve destekleyici politikaların yürütülmesi de büyük önem taşımaktadır.

Günümüzde işletmeler faaliyetlerini sürdürürken hızla değişen koşullardan etkilenmektedir. Bu değişimlerden biriside rekabette yaşanmaktadır. Rekabetin niteliğinin değişmesi ve her geçen gün yoğunlaşması işletmelerin ayakta kalabilmeleri için farklı stratejilerin uygulamasını zorunlu kılmıştır. Artık yıkıcı rekabet yerini işbirlikçi rekabete bırakmıştır. İşletmeler bu rekabet savaşında günümüzü değil, geleceği hedef almalıdırlar.

Bu yaklaşımdan hareketle işbirliği, verimlilik, kalite ve yenilik stratejilerini esas alan misyonlar rehberliğinde işletmelerin yapılanması, işletmelerin geleceği ve sürdürülebilirliği açısından önem kazanmaktadır.

KAYNAKÇA

- Adıyaman Üniversitesi-Adıyaman İli Mermer Potansiyeli Değerlendirilmesi (İsmail DİNÇER, Yusuf TOPAK/Ekim,2010)
- Türkiye Mermer Potansiyeli, Üretimi ve İhracatı, Turhan ÇETİN,2003
- “Türkiye’de Mermercilik Ve Geleceği” İdris Oğuz AYCAN,2007
- Doğal Taşlar, Tülay UYANIK, 2010T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi
- Doğal Taş Sektörü, T.C. Ekonomi Bakanlığı, 2012
- Mermer Sektörünün Analizi, Zehra SOYTEKİN, Aralık-1999
- Türkiye Mermer Sektörünün Sorunları ve Çözüm Önerileri, F. Yunus ŞATIRER, 1999
- Bilecik Bölgesi Mermer Sektörünün Uluslar Arası Rekabetçilik Analizi: Sektörel Sorunlar Ve Çözüm Önerileri, 2008.*
- Elazığ Mermer Raporu-Z. Aytaç KIŞMAN, Ö. DüNDAR KAN, Fırat Kalkınma Ajansı (2011)*
- www.tobb.org.tr
- www.mta.gov.tr
- www.migem.gov.tr
- www.tummer.org.tr